

Z operativních porad náčelníka I. správy

Klíčové dokumenty Hlavní správy rozvědky SNB v roce 1989

► Pavel Žáček

V průběhu roku 1989 se výrazně prohloubila krize Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. správa SNB).¹ Zejména defekce pplk. Vlastimila Ludvíka-PANTUČKA obnažila hloubku problémů, ve kterých se zahraniční zpravodajství federálního ministerstva vnitra nacházelo po mnoha letech dominance kopírování neefektivního sovětského vzoru.² Situaci neulehčila ani výměna náčelníka realizovaná v první polovině roku (plk. Karel Vodrážka-BUDÍN za gen. Karla Sochora) či následné řízení tak důležité součásti pouze pověřeným prvním zástupcem náčelníka správy (pplk. PhDr. Vilém Václavek-KAINAR).

Plk. Karel Vodrážka těsně před svou smrtí zmínil některé z klíčových problémů na poradě vedení správy. Politický proces přestavby spojil s potřebou zkvalitnění a zintenzivnění práce všech příslušníků I. správy SNB v závislosti na aktuálním vývoji mezinárodní situace. Oponoval názorům, že by „zrada PANTA“³ měla mít zásadní vliv na další činnost a koncepci, přestože negativně ovlivnila dosažené výsledky v prvním pololetí 1989. Zdůraznil, že základním článkem řízení jsou náčelníci jednotlivých odborů, kteří mj. zodpovídali „za jasné politické postoje svých podřízených, celkovou politickou situaci na odboru.“ V této souvislosti považoval za nutné „posilovat přístup náčelníka k podřízeným,“ zároveň však „opustit všechny formy šikanování a za základ své činnosti považovat osobní příklad.“

Pozornost vedení správy se náčelník plk. Vodrážka-BUDÍN (1933–30. 6. 1989) snažil soustředit na nutnost zpracovat problémovou analýzu stavu I. správy SNB, která měla odpovídat úkolům nastíněným pro příští období v koncepci činnosti před a po XVIII. sjezdu Komunistické strany Československa.

-
- 1 K situaci I. S-SNB viz ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace zahraniční rozvědky. Snižování početních stavů Hlavní správy rozvědky SNB v letech 1988–1990*. In: *Securitas Imperii* č. 1 (15), Praha 2009, s. 186–235; MIKLOVIČ, Michal – SLÁVIK, Martin: *Obsadenie rezidentur rozvedky v roku 1989*. In: *Paměť a dějiny*, č. 2, 2010, s. 83–93; <http://ustrcr.cz/cs/hlavni-sprava-rozvedky>
 - 2 Srv. ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus až do trpkého konce. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky, 1985–1989*. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek* č. 6, ABS, Praha 2008, s. 325–366.
 - 3 Blíže BĚLOUŠEK, Daniel: *Akce PANT. Příběh Vlastimila Ludvíka, posledního defektora komunistické rozvědky*. In: *Tamtéž*, s. 243–260.

Jeho kritický pohled je patrný z některých prezentovaných názorů. Požadoval nové přehodnocení objektů rozvědného zájmu i rozsahu vyhledávací a typovací činnosti. „Počet TS není rozhodující. Daleko větší důraz věnovat perspektivní agentuře!“ Oslabení sovětského vlivu je zřejmé z formulované potřeby zvážit zúžení zaměření informační činnosti Hlavní správy rozvědky SNB a „zvýšit orientaci na naše [bezprostřední] sousedy (odborníky 37, 26) včetně posílení rezidentur.“ Proti exilu a ideologické diverzi požadoval plk. Vodrážka-BUDÍN po zahraniční kontrarozvědce pokračovat „v nastoupené linii“, změnit se měl „způsob boje“ proti západním speciálním službám ve Spolkové republice Německo, v Rakousku a Západním Berlíně. Činnost 26. odboru (odbor zahraniční kontrarozvědky, ideodiverze a emigrace) chtěl úzce propojit s činností Hlavní správy kontrarozvědky SNB (II. správy SNB). Zároveň požadoval činnost po linii aktivních opatření „více přimknout [...] k domácímu vývoji vnitropolitické situace, nepolevit však v boji proti HN [hlavnímu nepříteli – pozn. aut.] a vybraným speciálním službám.“

Plk. Vodrážka-BUDÍN dále zdůraznil klíčové zásady, až dosud zjevně opomíjené:
 „- důsledně vycházet ze skutečného stavu (nikoliv představ) a zaměřit se na úkoly, které lze splnit

- koncentrovat síly na hlavní problémy (užší záběr)

- znát dokonale činnost rezidentur v krizových situacích, jejich řízení; změnu objektů za mimořádné situace – to není možné zvládnout bez budování perspektivní agentury,“ atd.

V rámci politické rozvědky po linii 17. (informačního) odboru formuloval potřebu propojit úkoly rozvědky „s úkoly generálního tajemníka, ÚV KSČ atd. Navrhnout systém. V problematice INN [index nenadálého napadení – pozn. aut.], přezkoumat aktuálnost sledovaných parametrů, zachovat návaznost na politické otázky, vojenskou oblast přenechat vojákům.“ Poněkud marnými požadavky v zavedeném systému rozvědky bylo nečekat na pokyny shora a jednat samostatně, změnit způsob výběru lidí do funkcí včetně rezidentů, stejně tak jako odstínění vlivu zahraničního prostředí na kádrové příslušníky a jejich rodiny.⁴

Toto jednání bylo vedeno i jako reakce na klíčové dokumenty Hlavní správy rozvědky SNB, kterými se řídila v průběhu roku 1989 a které jsou editovány dále v příloze. Zejména šlo o „**Plán práce Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti na rok 1989**“ (Dokument č. 1) z prosince 1988, který nebyl ze zatím neznámých důvodů (zřejmě šlo o vyjádření nespokojenosti ze strany vedení resortu či přímo přípravu výměny ve funkci náčelníka) schválen ministrem vnitra ČSSR genpor. Ing. Františkem Kinclm. Přesto se v jeho intencích činnost I. správy SNB odvíjela a byla uvnitř součástí i nadále vnímána jako závazný dokument.

Dalším ústředním dokumentem pro poslední rok existence I. správy SNB je „**Plán informační činnosti Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti na rok**

4 ABS, f. S-SNB, kr. 479, sl. 9. Zápis z porady náčelníka správy s NO dne 28. 6. 1989, 10. odb., čj. A-0020/10-89.

1989“ (**Dokument č. 2**), vycházející zjevně ze sovětských všeobjímajících požadavků a jejich globálních mocenskopolitických zájmů. I přes názory na jeho redukci byl po konzultaci s generálním tajemníkem ústředního výboru KSČ Milošem Jakešem počátkem dubna 1989 formulován „**Doplněk k plánu informační činnosti hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti na rok 1989**“ (**Dokument č. 3**), vycházející i nadále ze zastaralých zahraničněpolitických schémat.⁵

Rozsah krize a tápání vedení čs. zahraničního zpravodajství názorně prezentuje „**Hodnocení činnosti Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti za první pololetí 1989**“ (**Dokument č. 4**), vyrovnávající se nejenom s důsledky britského zpravodajského úspěchu (akce PANT), ale i s hledáním svého nového postavení a aktualizované role v hroutícím se systému sovětských satelitů.

Zajímavým pohledem na důsledky reorganizace z října 1988 je nakonec nevyužitý podklad, zpracovaný v souladu s plánem práce štábů a operativních porad náčelníka I. správy SNB na II. pololetí 1989⁶, nazvaný „**Hodnocení činnosti hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti za první pololetí 1989**“ (**Dokument č. 5**).

Zajímavá diskuze proběhla na operativní poradě zastupujícího náčelníka I. správy SNB nad návrhem problémové analýzy „**Současný stav a návrh koncepce Hlavní správy rozvědky SNB**“ (**Dokument č. 6**). Plk. Václavěk-KAINAR již při projednávání předchozího bodu – „Podoby plánu práce na rok 1990“ – požadoval „*pravdivé*“ a „*reálné*“ vyhodnocení aktuálního stavu. „*Takto zvolený přístup bude velmi náročný, ale i jedině správný. Plánování podílů VC a C [velmi cenných a cenných – pozn. aut.] materiálů lze ponechat. Převažovat by však mělo agenturní hledisko.*“ Kvalita práce měla být nadále posuzována především prizmatem potřeb vedení federálního ministerstva vnitra, komunistické strany a státu.

Definitivní znění koncepce Hlavní správy rozvědky SNB mělo být připraveno nejpozději do února 1990. Zástupce náčelníka pro nelegálního rozvědku plk. Jindřich Nekolný-NIKODÉM podpořil potřebu zpracování dokumentu, nicméně připomněl, že je v rozporu s pětiletým plánem. Koncepce měla, podle jeho názoru, též obsahovat „*analýzu světového vývoje a potřeby vedení strany a státu z dlouhodobého hlediska. Stanovit síly a prostředky (s možností změn) a prioritní úkoly.*“ Na základě řady připomínek vyjádřil nutnost zpracovat vyvážený materiál: „*Osobně na sebe nevztahuje formulaci o administrativně-byrokratickém přístupu v řízení.*“ Plk. Ing. Jaroslav Souček-SLAVÍČEK, zástupce náčelníka pro vědeckotechnickou rozvědku, napadl už samotný název materiálu: „*Vyslovil kritické připomínky na formulace v úvodu (str. 3, 4, 5), požadoval vysvětlení. V otázce zavádění nového legalizačního krytí vznesl dotaz, zda do února 90 bude zasedat Rada obrany státu (tabulky míst).*“

Předseda celouťvarového výboru KSČ při I. správě SNB plk. Karel Zalabák-DOBŘÍŠ také předložený návrh vnímal jako určitou analýzu, nikoliv však koncepci: „*Ta musí obsahovat: místo a úlohu čs. rozvědky, organizační strukturu a organizační řád,*

5 Srv. také zaměření a úkoly rezidentur I. S-SNB z března 1989. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace*, s. 211–218.

6 ABS, f. I. S-SNB, kr. 478, sl. Plán práce štábů a oper. porad, 8. 6. 1989, čj. A-008/10-89 (10/14).

perspektivní úkoly. Předložený materiál navrhl zobjektivizovat.“ Přítomný zástupce oddělení státní administrativy Ústředního výboru KSČ František Komorous shrnul, že „dokument reaguje a odráží názory vedoucích funkcionářů o situaci v rozvědce (FMV + 13. oddělení ÚV KSČ). Formulace některých odstavců je třeba upřesnit a ujasnit. Dokument naznačuje, co by se mělo v Konceptu práce I. S-SNB objevit.“ Jednoznačně však konstatoval, že předložená organizační podoba rozvědky „nepřináší mnoho nového“.

Pplk. Václavek-KAINAR proti svým konzervativnějším kolegům hájil materiál jako celek, odpovídající stanoviskům a materiálům XIII. oddělení ÚV KSČ, včetně administrativního přístupu k řízení: „Administrativně byrokratický přístup v činnosti I. S-SNB je skutečností, společně jej musíme odstraňovat. Vyjádřil stanovisko, že na podkladech pro zpracování Konceptu I. S-SNB by měli zpracovat ZNS se zřetelem na úkoly od vedení strany a státu a cíle čs. rozvědky.“⁷

Do 17. listopadu 1989 se materiál již příliš prohloubit a zkvalitnit nepodařilo a poté měla I. správa SNB odlišné starosti. Posledním zásadním dokumentem vedení správy se tak stalo vyhodnocení zahraniční spolupráce za uplynulý rok z poloviny prosince 1989.⁸ Počátkem roku 1990 byla zahájena destrukce komunistického rozvědného systému, která definitivně ukončila více než roční trápení jedné z nejkonzervativnějších složek Státní bezpečnosti.⁹

7 ABS, f. S-SNB, kr. 479, sl. 9. Zápis z operativní porady náčelníka I. S-SNB ze dne 5. 10. 1989, čj. A-0020/10-89

8 ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus*, s. 351–358.

9 ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace*, s. 205–208.

Dokument č. 1

1988, prosinec – Praha. Plán práce Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti na rok 1989, čj. A-00142/10-88¹⁰

I. Úvodní část

Plán práce I. správy SNB na rok 1989 je zpracován v souladu se základním zaměřením FMV a SNB na rok 1989¹¹, střednědobým plánem práce I. S-SNB na léta 1986–1990¹², závěry z mnohostranné porady spřátelených rozvědek v říjnu 1988, závěry XVII. sjezdu KSČ¹³ a následujících plenárních zasedání ÚV KSČ a se zkušenostmi získanými v průběhu plnění stanovených úkolů v roce 1988.¹⁴

V souladu s návrhem novelizované Směrnice o plánování a hodnocení činnosti v rámci I. S-SNB¹⁵ dochází k podstatným změnám v plánovací činnosti s větším důrazem na kvalitu, efektivnost a orientaci na hlavní a rozhodující úkoly. Větší plánovací samostatnost je ponechávána nižším článkům řízení – odborům a samostatným oddělením zejména v oblasti konkretizování a zaměření úkolů, které jsou stanoveny v centrálním ročním plánu I. S-SNB.

Hlavním úkolem čs. rozvědky v roce 1989 je zajistit důsledné plnění úkolů PŘESTAVBY v podmínkách čs. rozvědky tak, jak bylo stanoveno v zaměření činnosti čs. rozvědky po XVII. sjezdu KSČ konkretizované dále zaměřením po 7., 9. a 10. plénu ÚV KSČ včetně stanovení úkolů PŘESTAVBY vyjádřené náčelníkem I. správy SNB na konferenci CÚV KSČ F-16. V období roku 1989 musí být těmto otázkám věnována mimořádná pozornost a vytvořeny tak předpoklady pro důslednější systematickou, koncepční a cílevědomou rozvědnou činnost v následujících letech. Je nutné si plně uvědomovat, že jde o dlouhodobý proces ve kterém právě rok 1989 musí sehrát mimořádně důležitou úlohu.

10 Na titulní straně Plánu práce I. správy SNB na rok 1989 bylo rukou doplněno: „Příloha k č. OV-002/K-15-89“ a „na r. 1989 plán nebyl schválen !!!“ Tento stav potvrzuje také nepodepsaná schvalovací doložka ministra vnitra ČSSR genpor. Ing. Františka Kincla. V editovaném dokumentu je z prostorových důvodů vynechán obsah písemnosti.

11 Srv. ABS, f. A-34/1, inv. j. 586. Bezpečnostní situace v ČSSR, cíle a hlavní úkoly služební činnosti SNB, PS a vojsk MV na rok 1989, čj. OV-0020/AP-88.

12 Srv. ABS, f. I. S-SNB, kr. 64, sl. 5. Střednědobý plán činnosti I. správy SNB na léta 1986–1990, únor 1987, čj. A-0090/10-86.

13 Srv. XVII. sjezd KSČ. Praha, 24.–28. března 1986. Svoboda, Praha 1986.

14 Srv. Hodnocení plnění plánu práce I. správy SNB za rok 1988, č. A-00130/10-88. ABS, f. I. správa SNB, kr. 478, sl. Hodnocení plnění plánu práce I. S-SNB (10/12).

15 Srv. Návrh směrnice in: Tamtéž, kr. 64, sl. 10. Směrnice k plánování a hodnocení služební činnosti na I. správě SNB, 12. 9. 1988, čj. A-00105/10-88.

Cílem plnění těchto úkolů je zajistit maximální ochranu a obranu státních zájmů a vytvářet příznivé podmínky k úspěšné realizaci zahraniční politiky ČSSR. Získávat materiály a informace z vojenskotechnické oblasti využitelné pro vědeckotechnický rozvoj národního hospodářství a zvýšení obranyschopnosti ČSSR a ZSS. K zajištění kvalitativního plnění hlavních a rozhodujících úkolů čs. rozvědky důsledně realizovat plnění a další rozvoj spojeneckých závazků se spřátelenými rozvědkami ZSS, zejména s rozvědkou SSSR.¹⁶

K zajištění tohoto úkolu zintenzivnit a zvýraznit rozvědnou činnost a výslednost se zaměřením na:

- postupné, systematické a cílevědomé zkvalitňování agenturně operativní práce s cílem získávat kvalitní a potřebně směřované dokumenty a informace pojednávající o plánech a záměrech protivníka namířených proti ČSSR a ZSS;
- přímé agenturní průniky do hlavních a rozhodujících objektů zájmů čs. rozvědky s důrazem na objekty speciálních služeb;
- příprava dalších typů k realizaci v nastávajících létech;
- zkonkretizovat a zkvalitnit rozvědnou činnost a výslednost v oblasti informační produkce,¹⁷
- zvýraznit zaměření na HN–USA a jeho nejbližší spojence,
- zlepšit a zkvalitnit úsek získávání utajovaných, rozvědně zajímavých dokumentů, velmi cenných a cenných informačních podkladů;
- úsek aktivních a vlivových opatření, věnovat větší pozornost problematice zneužívání a porušování lidských práv v zemích působení čs. rozvědky;
- účinnější napomáhání rozvoji obchodních, kooperačních, finančních i monetárních vztahů s hlavními kapitalistickými zeměmi na základě vzájemné výhodnosti a odstraňování diskriminace.

Zvýraznit aktivní podíl čs. rozvědky na úseku obrany a ochrany vnějších ekonomických vztahů ČSSR a zemí RVHP – EKON.

- zkvalitnit organizátorskou a řídicí činnost na všech stupních řídicí činnosti čs. rozvědky s cílem zajištění splnění stanovených úkolů v náležité kvalitě a potřebném zaměření.

II. Hlavní úkoly

1. Agenturně operativní oblast

Komplikující se agenturně operativní situace, kvalifikovanější kontrarozvědná činnost protivníka i zvýšená agresivita jeho speciálních služeb vyžadují od čs. rozvědky neustálé zdokonalování vlastní metodiky a jejího působení měnícím se podmínkám.

16 Srv. ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus až do trpkého konce. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky, 1985–1989*. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek* č. 6, ABS, Praha 2008, s. 325–366.

17 Srv. Dokument č. 2.

Zvýraznit zejména:

- důslednou koncepční, cílevědomou a konkrétní rozvědnou činnost k agenturnímu a operativně technickému pronikání do hlavních a rozhodujících objektů s cílem získávat utajované, rozvědně zajímavé dokumenty a informace svědčící o plánech a záměrech protivníka proti ČSSR a ZSS. Rozpracování provádět v souladu se stanovením zájmových objektů, schválených náčelníkem I. S-SNB /čj. A-0044/10-88/ v polovině roku 1988.¹⁸

- dále rozpracovávat a upevnit agenturně operativní pozice v hlavních objektech USA a jejich nejbližších spojenců /NSR, V. Británie, Francie, Japonsko/;

- vytvoření agenturně operativních metod k realizaci agenturních průniků do informačně výpočetních komplexů VKS, „upřesnit zájmy a postupy jednotlivých linií čs. rozvědky“;¹⁹

- systematicky a cílevědomě vytvářet a upevňovat agenturní a operativně technické pozice v hlavních objektech USA a jejich nejbližších spojenců; k zajištění realizace tohoto záměru zvýraznit činnost v oblasti perspektivní a pomocné agentury včetně práce z nelegálních pozic;

- zvýšenou pozornost věnovat problematice Itálie, vývoji a záměrům italské radikální strany ve vztahu k mezinárodnímu komunistickému a dělnickému hnutí a činnosti nepřátelské emigrace;

- zkvalitnit součinnost s kontrarozvědkou a vytvořit předpoklady k proniknutí do vytypovaných objektů v zahraničí s cílem zefektivnit odhalování agentury protivníka na území ČSSR, k tomu aktivizovat práci se zahraničními TS a výjezdovou agenturou.²⁰

K zajištění splnění tohoto zaměření jsou pro jednotlivé linie čs. rozvědky stanoveny následující úkoly:

a/ Politická rozvědka

Jako prioritní stanovit objekty HN–USA. Na všech rezidenturách kromě stanovených objektů HS–USA rozpracovávat ZÚ USA jako součást rozpracování HN–USA.

Zvýšenou pozornost věnovat rozpracování objektů nejbližších spojenců HN–USA zejména těch, kteří tvoří páteř vojenského uskupení NATO. V této souvislosti věnovat mimořádnou pozornost NSR a V. Británii. Při rozpracování těchto zemí

18 Srv. ABS, f. I. S-SNB, kr. 362.

19 Srv. podklady k projednání akce MLHA na operativní poradě náčelníka I. S-SNB dne 7. 6. 1989 in: ABS, f. I. S-SNB, kr. 479, sl. 12. Akce MLHA, dosavadní stav a další postup, 5. 6. 1989.

20 Srv. podklady „Zhodnocení stavu a úrovně spolupráce mezi čs. rozvědkou a čs. kontrarozvědkou“ a „Zásady spolupráce čs. rozvědky“, a kontrarozvědky, předložené 19. 9. 1989 náčelníkem 10. odboru pplk. PhDr. Zdeňkem Tomíškem-GRUSEM na jednání operativní rady náčelníka I. S-SNB in: Tamtéž, sl. 15.

a zájmových objektů vycházet z obsahu Sborníku pokynů a informací náčelníka I. S-SNB č. 12/1988 ze dne 5. 5. 1988²¹ a sledovat zejména:

1. vlivovou politiku uplatňovanou HN–USA prostřednictvím těchto zemí,
2. integrační snahy prováděné mezi těmito zeměmi, včetně Francie,
3. vlastní politiku plánovanou a realizovanou vůči ČSSR a ostatním ZSS.

V období roku 1989 zajistit na úseku agenturně operativní činnosti jako hlavní a rozhodující úkol realizaci přímých agenturních průníků do zájmových objektů čs. rozvědky s cílem získávat utajované, rozvědně zajímavé dokumenty a informace svědčící o záměrech a plánech protivníka.

V tomto směru zintenzivnit vyhledávací a typovací činnost pro přípravu TS tohoto charakteru v následujících letech.

Odpovídá: ZNS pro PR²²
a příslušní NO

b/ Vědeckotechnická rozvědka

Prioritu agenturně operativní činnosti po linii vědeckotechnické oblasti orientovat ve směru účinné pomoci ekonomice ČSSR a ZSS, získávání materiálů, informací a vzorků, které jsou pod přísným embargem.

V roce 1989 zabezpečit na úseku agenturně operativní činnosti získání TS s přímou orientací do zájmového objektu HN–USA nebo jeho nejbližších spojenců.

Zajistit konkrétní adresné přípravy a vytvářet příznivé podmínky pro realizaci přímých agenturních průníků do stanovených zájmových objektů v následujících letech.

Zvýšenou pozornost věnovat zlepšování podílu VC + C materiálů, které mají rozhodující význam z hlediska kvality a efektivnosti rozvědné výslednosti.

Odpovídá: ZNS pro VTR
a náčelník 69. odboru²³

c/ Nelegální rozvědka

Za prioritní úkol v plánovaném období považovat realizaci opatření, vedoucích k upevnění pozic nelegálního aparátu v zahraničí:

- seriózní a náročný rozbor stávající nelegální sítě z hlediska skutečných rozvědných možností, kvality dosahovaných výsledků, spolehlivého a konspirativního spojení;
- na základě této analýzy zpracovat návrh na další rozvoj práce z nelegálních pozic, který by zajistil podstatné zkvalitnění zaměření, činnosti a výslednosti nelegální rozvědky;

21 Sborník pokynů a informací č. 12/1988 „Operativní rozpracování hlavního nepřítelů USA“ in: ABS, f. I. S-SNB, kr. 59.

22 Zástupcem náčelníka pro politickou rozvědku byl pplk. PhDr. Vilém Václavek (nar. 1944), krycím jménem KAINAR.

23 Zástupcem náčelníka pro vědeckotechnickou rozvědku byl plk. Ing. Jaroslav Souček (nar. 1931), krycím jménem SLAVÍČEK; náčelníkem 69. odboru plk. Ing. Alois Horsák (nar. 1930), krycím jménem HAJSKÝ.

- neproduktivní či nespolehlivé články nelegálního aparátu vyřadit a docílit tak zkvalitnění sítě;

- nelegální rozvědčíky ve spolupráci s linijními odbory orientovat na hlavní úkoly I. S-SNB, s důrazem na aktivní vyhledávací a typovací činnost;

- soustavně analyzovat činnost nelegálních rozvědčíků v zemi působení, prověřovat všechny podezřelé signály svědčící o možném zájmu či vedeném rozpracování ze strany nepřátelských speciálních služeb, s cílem zajištění osobní obrany kádrových nelegálních rozvědčíků;

- zkonkretizovat činnost NR v době MBO a to nejen po linii NR, ale v rámci potřeb celé čs. rozvědky.

V roce 1989 vytvořit podmínky k realizaci agenturního průniku do dokumentačního objektu NR s cílem zajistit získávání dokumentů, materiálů a potřebných úkonů pro potřeby NR.

Současně budovat speciální agenturu, která by napomáhala řešit úkoly nelegální rozvědky.

Zajistit kvalitní výběr a náročnou přípravu KNR pro plnění úkolů k HN-USA a jeho nejbližších spojenců.

Na základě spolehlivé a bezpečné dokumentace realizovat vysazení nelegálních rozvědčíků ze III. etapy přípravy do zemí působení.

Odpovídá: ZNS pro NR
a NO 18, 23²⁴

d/ Odbor speciálních služeb, ideodiverze a emigrace

Ve smyslu Závěrečného dokumentu berlínské porady představitelů rozvědek ZSS položit důraz na ofenzívnost rozpracování objektů speciálních služeb, zejména USA a NSR/CIA, BND/ s cílem perspektivního agenturního průniku do těchto speciálních služeb.

V tomto směru zpracovat dlouhodobou koncepci, která by cílevědomě směřovala k realizaci plánovaného záměru. Konkretizaci úkolů provádět plánem práce odboru, který bude v souladu s perspektivními plány rozpracování stanovených objektů.

V oblasti boje s ideologickou diverzí a podvratné činnosti protivníka přeorientovat činnost odboru v dosavadním rozpracování čs. nepřátelské emigrace s větším důrazem na odhalování jejího spojení a využívání speciálními službami a ideodiverzními centry.

Agenturně-operativní práci orientovat k přímému průniku do stanovených objektů /podobjektů/.

K 30. 5. 1989 zhodnotit výslednost práce s agenturním aparátem při pronikání do ideodiverzních center a emigrantských seskupení.

24 Zástupcem náčelníka pro nelegální rozvědku byl plk. Jindřich Nekolný (nar. 1933), krycím jménem NIKODÉM; náčelníky 18. odboru mjr. JUDr. Josef Sabo (nar. 1943), krycím jménem BÁRTEK, a 23. odboru pplk. JUDr. Andrej Kuzmík (nar. 1940), krycím jménem LEVINSKÝ.

Poznatkové základny využívat k diskreditaci a rozkladné činnosti nepřátelské emigrace a ideodiverzních center. Zvýšenou pozornost věnovat aktivizaci katolické církve, jejím snahám získávat politickou moc ve státě, spojení s Vatikánem a vnějším protivníkem.

V roce 1989 realizovat agenturní průnik do hlavního objektu speciálních služeb s cílem získávat utajované, rozvědně zajímavé dokumenty a informace pojednávající o záměrech protivníka.

V období r. 1989 současně připravit konkrétní opatření k realizaci dalšího agenturního průniku do objektu speciálních služeb v r. 1990. Tento úkol stanoví Střednědobý plán I. S-SNB.

Dále v r. 1989 realizovat přímý agenturní průnik do hlavního objektu po linii nepřátelské emigrace nebo ideodiverze, s cílem zajistit získávání materiálů a dokumentů z tohoto objektu. Konkretizaci zájmového objektu zajistí ZNS ve spolupráci s NO podle dlouhodobého a cílevědomě plánovaného stupně připravenosti k tomuto závěru.

Odpovídá: I. ZNS
náčelník 26. odboru²⁵

e/ Odbor pro výkon rozvědčné práce z území ČSSR

Zabezpečit maximální a efektivní využití domácího teritoria k plnění hlavních a rozhodujících rozvědčných úkolů, zejména se zaměřením na vyhledávací činnost, rozpracovávání a získávání TS s přímou orientací do zájmových objektů, s cílem získávat potřebné dokumenty a materiály pojednávající o záměrech nepřítelů.

Těžiště agenturně operativní činnosti zaměřit na HN-USA a jeho nejbližší spojení /NSR, V. B. a Francii/. K plnění tohoto záměru využívat zejména báze cizinců, kteří se zdržují dlouhodobě na území ČSSR, dále krátkodobě přijíždějících vizových cizinců, především těch, kteří přijíždějí opakovaně a konečně báze čs. občanů a jejich příbuzenských vztahů do části zemí HN.

Do rozpracování těchto bází vnést větší koncepčnost, cílevědomost a systematičnost.

K zintenzivnění činnosti z území ČSSR využít dokumentu o prohloubení a konkretizování spolupráce mezi rozvědkou a kontrarozvědkou /novelizace RMV ČSSR č. 36/75/²⁶ k účinnější agenturně operativní práci nejen 80. odboru, ale i OO-StB.²⁷

V průběhu roku 1989 vytvářet optimální podmínky pro práci čs. rozvědky z domácího teritoria.

25 Prvním zástupcem náčelníka I. S-SNB byl plk. RSDr. Jan Stehno (nar. 1933), krycím jménem SKOŘEPA; náčelníkem odboru zahraniční kontrarozvědky, ideodiverze a emigrace (26. odbor) pplk. prom. filolog Milan Jelínek (nar. 1944), krycím jménem BRODSKÝ.

26 *První správa. Československá rozvědka v dokumentech. 1945–1990. I. ÚZSI. Praha 2000, s. 101–111.*

27 Oblastní odbory I. S-SNB působící na domácím teritoriu (Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Plzeň, Ústí nad Labem, Brno, Hradec Králové, Ostrava, České Budějovice) byly kryty v rámci krajských správ SNB. Viz <http://ustrcr.cz/cs/hlavni-sprava-rozvedky-snb-1sprava#odbor70>

Posoudit účinnost přijatých opatření z hlediska konkrétního zaměření jednotlivých oblastních odborů, tento dále prohlubovat, eventuálně zvážit rozšíření na další OO S-StB.

V období r. 1989 připravit konkrétní opatření k realizaci agenturního průniku do kategorie ostatních objektů. Úkol vyplývá ze Střednědobého plánu I. S-SNB.

Odpovídá: příslušný ZNS
a NO 80²⁸

f/ Úkol pro všechny operativní odbory

V agenturně operativní činnosti nadále považovat za prioritní vytváření podmínek pro realizování přímých agenturních průniků do zájmových objektů čs. rozvědky s cílem zabezpečit získávání potřebných dokumentů a informací.

V souladu se SPI č. 12/88 zajistit důsledné plnění úkolů proti HN–USA ze všech zemí, kde se HN–USA nachází, včetně ČSSR. Rozpracování vést na základě metodických pokynů 52., 26. a 69. odboru.

V období r. 1989 vzhledem k nové mezinárodně-politické situaci, novým dohodám a odzbrojovacím návrhům posoudit problematiku INN a připravit nové znění tohoto úkolu.²⁹

Zabezpečit plnění úkolů souvisejících s obranou a ochranou státních zájmů ČSSR, rozvědného aparátu, čs. občanů a objektů v zahraničí. Důraz položit zejména na zajištění maximální bezpečnosti rozvědných operací, prohloubení konspirace při realizaci získávacích akcí a organizaci práce s agenturou, zvýšení péče o cennou agenturu. Trvale přizpůsobovat operativní metodiku měnícím se podmínkám agenturně operativní situace.

Současně vytvářet příznivé agenturně operativní podmínky pro rozvědnou činnost v případě mimořádných bezpečnostních opatření či krizových situací.

Ve smyslu RNS č. 23/74 se všichni KP a zejména na rezidenturách budou aktivně podílet na systematickém doplňování poznatkového fondu agenturně operativního prostředí v zemích působení čs. rozvědky.

g/ Úkoly pro ostatní pracoviště čs. rozvědky

V činnosti 25. odboru³⁰ zajišťovat účinnou obranu a ochranu kádrových pracovníků a rezidentur čs. rozvědky v zahraničí a vlastního rozvědného aparátu jako celku, zejména:

- zesílit účinnost forem a metod zajišťování obrany kádrových příslušníků čs. rozvědky, zařazených na centrále, v legalizacích a na rezidenturách;

28 K 1. 6. 1989 byl dočasně pověřen výkonem funkce náčelníka odboru pro rozvědnou činnost z území ČSSR (80. odbor) pplk. Ing. Jaromír Kaloč (nar. 1941), krycím jménem KALUŽA.

29 Až dosud se I. S-SNB řídila směrnici „Příznaky bezprostředních příprav USA a NATO na rozpoutání války proti státům Varšavské smlouvy (INN)“, čj. A-0012/4-86. ABS, f. I. S-SNB, kr. 6.

30 Náčelníkem odboru obrany a ochrany aparátu rozvědky (25. odbor) byl mjr. JUDr. Vladimír Sejkora (nar. 1947), krycím jménem ARTUŠ.

- v zemích HN a v dalších zemích se ztíženým agenturně operativním prostředí[m] organizovat klamné akce s cílem dezinformovat nepřítel a odpoutávat jeho pozornost od KP, zjišťovat motivy zájmu nepřátelských speciálních služeb o kádrové příslušníky čs. rozvědky a objekty rezidentur, odhalovat možné úniky utajovaných skutečností a navrhovat odpovídající opatření;

- organizovat i nadále rozhodnutí vedení FMV ČSSR, týkající se kontroly nad bývalými příslušníky čs. rozvědky propuštěnými a uvolněnými za politickou činnost v období let 1968–69. Současně zajišťovat i preventivní ochranu dalších bývalých příslušníků čs. rozvědky, kteří byli propuštěni nebo uvolněni ze služeb SNB. Pozornost zaměřit zejména na zjišťování motivů zájmů nepřátelských služeb o ně a v případech porušování povinností zachovávat mlčenlivost o utajovaných skutečnostech, provádět nezbytná opatření;

- ve spolupráci s organizačním odborem a v součinnosti s odborem služby ochrany objektů FS VB a IV. správou SNB dbát na nezbytný průběh fyzické a technické obrany centrály. S přihlédnutím k příslušným směrnicím FMV ČSSR provádět v součinnosti s územními součástmi SNB rozpracování přílehlého prostředí objektů rozvědky, dbát v součinnosti s pověřeným příslušníkem na dodržování stanoveného obranného režimu těchto pracovišť.

V návaznosti na provedenou restrukturalizaci čs. rozvědky³¹ v rámci přestavby soustavně vytvářet příznivé podmínky pro plnění hlavních a rozhodujících úkolů s cílem dalšího zvýšení kvality ve výslednosti práce.

2. Informační činnost /politická, vědeckotechnická a zpravodajská/

Nejdůležitějším úkolem čs. rozvědky je aktualizace práce na odhalování plánů a záměrů protivníka, v prvé řadě na získávání informací o přípravě na nenadálé napadení, a také na odhalování jeho příznaků nazrávajících vojenských konfliktů, u nichž je nebezpečí vzniku krizového ohniska, získávání informací o dodržování přijatých odzbrojovacích dokumentů.

Získávat tajné informace o politických, politicko-vojenských plánech a záměrech HN-USA a jeho nejbližších spojenců, o nazrání krizových situací ve světě, centrálních, ekonomických a vědeckotechnických problémech i o činnosti a záměrech speciálních služeb, podvatratných ideologických centrál a nepřátelské emigraci proti ČSSR a ZSS.

Zajistit optimální objektivitu a hodnověrnost rozvědných informací zasílaných stranickému a státnímu vedení, zvýšit podíl prognostických materiálů.

Základní orientace v produkci informací je na kvalitativní ukazatele.

31 Srv. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace zahraniční rozvědky. Snižování početních stavů Hlavní správy rozvědky SNB v letech 1988–1990*. In: *Securitas Imperii* č. 1 (15), Praha 2009, s. 186–235.

a/ Politická produkce

VC + C	5 %	z celkově získaných IP
kvalita	3,4	
dokumenty	10 %	
HN-USA	10 %	

b/ Vědeckotechnická produkce

VC + C	12 %	z celkově získaných IP
kvalita	2,9	
voj. prob.	27 %	

c/ Zpravodajská produkce

VC + C	10 %	z celkově získaných IP
kvalita	3,2	
dokumenty	5 %	

3. Aktivní a vlivová opatření

Aktivní a vlivová opatření orientovat důsledněji a promyšleněji na nejdůležitější a nejaktuálnější problémy v mezinárodněpolitické a vojensko politické oblasti, k posílení obranyschopnosti ČSSR a ZSS. Větší a konkrétnější pozornost věnovat problematice zneužívání a porušování lidských práv v zemích působení čs. rozvědky.

Orientovat se zejména na pozitivní vlivová opatření k podpoře a realizaci mírové iniciativy SSSR a ZSS – vytváření bezatomových pásem, „zón“ bez chemických zbraní, budování „Evropského domu“ atd.

Podporovat utváření příznivých zahraničně-ekonomických podmínek pro realizaci hospodářské strategie ČSSR a ZSS.

Současné odhalovat, paralyzovat a diskreditovat agresivní plány HN-USA a jeho nejbližších spojenců, speciálních služeb CIA, BND a dalších.

Narušovat úsilí nepřátelských ideodiverzních center a institucí o destabilizaci vnitropolitické a bezpečnostní situace v ČSSR. Diskreditovat zejména podvratnou aktivitu církve, center čs. nepřátelské emigrace a institucí.

Eliminovat snahy protivníka zneužívat některých nových jevů v procesu přestavby v ČSSR a ZSS, zvláště problematiky lidských práv, ekologie atp., pro politické účely.

Pozornost věnovat propracovanosti, cílevědomosti a promyšlenosti prováděných AO, jejich komplexnosti a koordinovanosti.

Odpovídá: I. ZNS, NO 36. odboru³²
a náč. oper. odborů

32 Náčelníkem odboru aktivních a vlivových opatření (36. odbor) byl mjr. Jaroslav Sládeček (nar. 1951), krycím jménem PÁNIK.

4. Analytická činnost

Zkvalitňovat analytickou činnost a to jak na úrovni vedení I. správy SNB, tak na všech stupních řízení čs. rozvědky.

Důsledně rozborové činnosti využívat k maximálnímu objektivnímu poznávání stavu situace, tuto srovnávat s požadovanými výsledky a včas předkládat odpovídající návrhy na jejich úpravu ke zlepšení projednávané a sledované problematiky.

Posoudit účinnost stávajících směrnic a NAŘÍZENÍ v rámci čs. rozvědky a předložit návrhy na jejich úpravu, zrušení nebo přepracování.

Zvýraznit využívání výpočetní techniky v podmínkách I. S-SNB nejen a nebo převážně pro statistické údaje, ale zejména v oblasti agenturně operativní činnosti – rozpracování zájmových objektů a budování sítě TS

Odpovídá: vedení I. S-SNB
podklady zpracuje 10. odbor³³

5. Řídící organizátorská práce

V rámci I. S-SNB zvýraznit v řídicí práci koncepčnost, cílevědomost, náročnost a reálnost. K tomu využívat analyticko kontrolní orgán náčelníka I. správy SNB zejména:

- navrhovat řešení v oblasti koncepce a normotvorné činnosti rozvoje hlavních směrů agenturně operativní práce, řízení rezidentury, uplatňovaných metod a forem práce;

- plánovací a kontrolní opatření směřovat na soustavné zvyšování efektivnosti rozvědné práce a odstraňování zaostávajících úseků.

Zkvalitnit a konkretizovat řídicí činnost v rámci centrály, k OO S-StB, k pracovníkům v dlouhodobých a trvalých legalizacích a k rezidenturám, zejména vícelinijním s cílem zajistit vzestupnou úroveň na odpovídající a požadované kvalitě, efektivnosti a zaměření rozvědné výslednosti. Zkvalitnit a zkonkretizovat činnost v součinnosti a spolupráci s kontrarozvědnou správou SNB³⁴, GŠ MNO³⁵ a v rámci mezinárodní spolupráce se spřátelenými rozvědkami.

Zvýšit a zkvalitnit úroveň kontrolní činnosti plnění stanovených úkolů a to zejména na úseku hlavních a rozhodujících úkolů. Pozornost zaměřit především na provádění průběžné kontroly, která by zajišťovala možnost provádění dodatečných opatření k plnění stanovených úkolů a to zejména v odpovídající kvalitě a zaměření.

33 Náčelníkem odboru plánování a analýz (10. odbor) byl do 31. 5. 1989 plk. Karel Šimůnek, krycím jménem ŠENER.

34 Po reorganizaci v srpnu 1988 Hlavní správa kontrarozvědky SNB, krycím názvem II. správa SNB.

35 K vyhodnocení spolupráce se zpravodajskou správou Generálního štábu ČSLA srv. ABS, f. I. S-SNB, kr. 475, sl. 1.

V období roku 1989 posoudit dosavadní systém hodnocení informační produkce uplatňovaný čs. rozvědkou /úkol pro 17.³⁶, 74.³⁷, 26, odbor/.

Změnit systém hodnocení a přejít od dosavadního známkovacího systému k hodnocení, ve kterém by bylo možno důsledněji posuzovat zda čs. rozvědka reagovala včas a v dostatečné míře na rozhodující události, zejména těch[!], které se bezprostředně dotýkaly ČSSR a ZSS.

Zajistit vyhodnocení úkolů stanovených střednědobým plánem I. S-SNB na období 1986–1990 a provést aktualizaci úkolů pro období let 1989–1990 /úkol stanovený MV ČSSR/.

Zodpovídá: 10. odbor

Termín: 2. pol. 1989

Provést rozbor účinnosti provedených racionalizačních změn v organizační struktuře I. S-SNB a navrhnout opatření k dalšímu zkvalitnění.³⁸

Připravit materiál o spolupráci mezi rozvědkou a kontrarozvědkou při rozpracování vnějšího a vnitřního protivníka k projednání na OP MV ČSSR s náměstký.³⁹

Zodpovídá: 80. a 10. odbor

Termín: červen 1989

6. Kádrově výchovná práce

Ve všech oblastech kádrové a personální práce soustavně vytvářet příznivé podmínky pro neustálé třídní politické upevňování I. správy SNB, prohlubování morálně politického stavu příslušníků, růst jejich politické, odborné a jazykové kvalifikace. Zajistit podstatné zkvalitnění výběru a získávání nových vhodných příslušníků čs. rozvědky, jejich přípravy a rozmístování.

K dosažení tohoto záměru:

- zvážit a navrhnout účinnější systém výběru a přijímání nových příslušníků čs. rozvědky;
- posoudit školský systém využívaný čs. rozvědkou vzhledem k potřebám a specifikám zaměření I. S-SNB;
- dopracovat komplex opatření k podstatnému zkvalitňování procesu výchovy a přípravy příslušníků pro práci v centrále i na rezidenturách, jejich působení na čs. rozvědce jako celoživotního poslání;
- propracovat systém hlubokého, trvalého poznání příslušníků a jejich rodiny.

36 Náčelníkem odboru informačního (17. odbor) byl mj. JUDr. Karel Suchopár (nar. 1949), krycím jménem MÍŠEK.

37 Náčelníkem odboru analyticko-informačního VTR (74. odbor) byl pplk. Ing. Pavel Chaloupka (nar. 1946), krycím jménem HOZMAN.

38 Srv. Dokument č. 5.

39 Srv. ABS, f. I. S-SNB, kr. 479, sl. 6.

Pozornost věnovat výběru, výchově a přípravě kádrových rezerv pro řídicí činnost. Do kádrových rezerv zařazovat politicky vyspělé, služebně zkušené, morálně pevné a zdravotně způsobilé příslušníky, v procesu přípravy ověřovat jejich schopnosti ukládáním náročných, konkrétních úkolů, na úrovni funkcí, pro které jsou připravováni.

Pro jednání Rady obrany státu /ROS/ zpracovat a navrhnout nové tabulky počtů pro práci v zahraničí a využívání legalizačních institucí v ČSSR pro období do r. 1995.

Zodpovídá: 27. a 10. odbor

Termín: 2. pol. 1989

7. Součinnost a spolupráce

Součinnost a spolupráci směřovat na posílení a prohlubování jednotného úsilí při plnění bezpečnostní politiky KSČ a při zabezpečování a ochraně socialistického společenství.

a/ v oblasti mezinárodní spolupráce

Realizovat závěry z porady spřátelených rozvědek v Berlíně v r. 1988 a zabezpečit plnění úkolů vyplývajících z dvoustranných jednání. Ve spolupráci s rozvědkou SSSR a dalšími spřátelenými rozvědkami zabezpečit plnění operativních a informačních úkolů.⁴⁰

Zvyšovat aktuálnost rozvědných informací předávaných v rámci vzájemné výměny, zdokonalovat systém jednotné evidence poznatků o protivníkovi /SSEP/⁴¹ a provádět systematické shromažďování poznatků k pracovníkům stanovených rozvědných objektů. Diferencovaně na základě dvoustranných dohod plánovat rozvědnou činnost, posilovat součinnost při rozpracování důležitých objektů protivníka a při agenturním pronikání do těchto objektů, provádění společných a koordinovaných rozvědných akcí, včetně akcí vlivového a aktivního charakteru.

b/ s kontrarozvědnými útvary SNB, ZS HS PS OSH

Součinnost a spolupráci I. S-SNB s HS kontrarozvědky, ZS HS PS OSH, ZS GŠ MNO všestranně rozvíjet a prohlubovat ve smyslu dosavadního RMV ČSSR č. 36/75 a uzavřených součinnostních dohod. Podílet se na novelizaci tohoto RMV. Aktualizovat dokument ke stanovení koncepce spolupráce čs. rozvědky a útvarů kontrarozvědky v činnosti proti vnějšímu a vnitřnímu protivníkovi a k projednání na operativní poradě MV ČSSR připravit dokument.

c/ v rámci I. správy SNB

V činnosti jednotlivých linií a odborů I. S-SNB nepřipouštět teritoriální zájmy.

40 Srv. ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus*, s. 340–345, 351–365.

41 Srv. TOMEK, Prokop: *Systém sjednocené evidence poznatků o nepříteli v československých podmínkách*. ÚSTR, Praha 2008, s. 155–162; RENDEK, Peter: *Systém zjednotenej evidencie poznatkov o nepriateľovi*. In: *Pamät národa* č. 2, 2005, s. 62–74.

Naopak využívat možností KP a TS pro potřeby a úkoly celé čs. rozvědky na hlavních a rozhodujících směrech. V tomto směru zkvalitnit připravenost a chápání KP v centrále, na OO S-StB, v legalizacích i na rezidenturách. Zejména toto vyžadovat od rezidentů, aby v řídicí práci na rezidenturách sledovali a využívali všech možností KP a TS.⁴²

Odpovídá: NS, ZNS, NO 10. odb.

III. V oblasti stranicko politické práce

Důsledně uvést do života požadavky na zvýšení úlohy ZO KSČ ve smyslu směrnic pro práci ZO KSČ v ozbrojených složkách:

- přehodnotit dosavadní formy a metody činnosti, oprostít se od konzervatismu, starých přístupů a vytvářet základy vysoce ofenzivní politické práce;

- prohlubovat metodu jednotného úsilí s cílem prosazovat do života a praxe úkoly přestavby tak, jak jsou vyjádřeny v usneseních 7., 9., 10. a 12. plenárního zasedání ÚV KSČ;

- služební funkcionáři ve spolupráci se ZO KSČ, ZO SSM musí zvyšovat vliv na vytváření potřebných podmínek pro otevřená jednání, kritiku a sebekritiku, informovanost a kontrolu a prohlubování dobrých soudružských vztahů, náročných kritických i sebekritických přístupů, politickou angažovanost, morální vyspělost, kázeň a disciplínu. Osobní příkladnost musí stát v popředí jednotného úsilí.

IV. Kontrola plnění plánu práce

Kontrolu plnění plánu práce orientovat zejména na hlavní a rozhodující úkoly, kvalitu, efektivnost a potřebné zaměření rozvědné činnosti.

Hlavní a rozhodující úkoly projednávat na úrovni vedení I. S-SNB /na OP NS/, ve štábech ZNS a náčelníků odborů.

Objektivně posuzovat dosaženou úroveň projednávaných problematik a přijímat závěry, které zajistí další rozvoj a kvalitu rozvědné činnosti a výslednosti.

Zvýšit rozsah využívání výstupných sestav projektů zahrnutých v automatizovaném informačním systému.⁴³ V období r. 1989 zahájit sledování úrovně rozpracování zájmových objektů čs. rozvědky.

42 K rezidentům a rezidenturám v roce 1989 viz ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace*, s. 219–227; MIKLOVIČ, Michal – SLÁVIK, Martin: *Obsadenie rezidentur rozvedky v roku 1989*. In: *Paměť a dějiny* č. 2, 2010, s. 83–93.

43 Srv. RENDEK, Peter: *Agentúrno-operatívne vzťahy v informačnom systéme československej rozvedky*. In: *Paměť národa* č. 2, 2006, s. 68–73; KESZELI, Tomáš: *Zájmové osoby v evidenci I. správy ZNB*. In: *Tamtéž*, s. 73–77.

Z podkladů získaných výpočetní technikou provádět analýzy a přijímat účinná opatření ke zlepšení rozvědné práce.

Termíny:

- a/ výslednost informační produkce – měsíčně vždy do 10. dne následujícího měsíce;
- b/ budování sítě TS a pohyb v síti stávající – čtvrtletně 10. 4. 1989, 10. 9. 1989/;
- c/ vyhodnocení plnění plánu práce za I. pololetí k 31. 5. 1989;⁴⁴
- d/ vyhodnocení plnění plánu práce za rok 1989 k 31. 12. 1989.

Odpovědnost:

- a/ měsíční a čtvrtletní vyhodnocení zpracovávat 10. odborem na základě podkladů z odborů 17, 26, 74 a 55 a předkládat náčelníkovi I. správy SNB.
- b/ pololetní a celoroční vyhodnocení zpracovat 10. odborem z písemných hodnocení odborů a podkladů zpracovaných 55. odborem⁴⁵ jako souhrnný materiál k projednání na operativní poradě náčelníky I. správy SNB.

Náčelník I. správy SNB [...] ⁴⁶
genmjr. K. SOCHOR

[...] ⁴⁷

/Archiv bezpečnostních složek, f. I. správa SNB, kr. 478, sl. Plán práce I. S-SNB rok 1989 (10/11). Originál strojopisu./

44 Srv. Dokument č. 4.

45 Náčelníkem odboru automatizace a evidence (55. odbor) byl mjr. Miroslav Žilka (nar. 1949), krycím jménem ŠKODA.

46 Vlastnoruční podpis náčelníka I. S-SNB genmjr. Karla Sochora.

47 U kopie Plánu práce I. S-SNB na rok 1989 jsou navíc přiloženy čtyři Přílohy (1/ Politická produkce, 2/ Vědecko technická produkce, 3/ Zpravodajská, 4/ Projekt 24 N – viz s. 245–254) společně s rozdělovníkem, podepsaným I. zástupcem náčelníka I. S-SNB plk. RSDr. J. SKOŘEPOU, zástupci náčelníka plk. J. Nekolným a plk. Ing. J. SLAVÍČKEM a předsedou CÚV KSČ F-16 plk. Karlem Zalabákem (nar. 1917), krycím jménem DOBIÁŠ. ABS, f. I. S-SNB, kr. 478.

1/ Politická produkce

Příloha č. 1 k čj.: A-00142/10-88

	I. S-SNB		PR		18		23		26		69		80+00S-SCB	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989
Ukazatel	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989
Kvalita	3,5	3,4	3,5	3,4	3,7	3,6	3,0	3,0	3,5	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6
INN	820= 13,6%	780= 13%	700= 15%	630= 13,7%	2= 6,6%	5= 8,3%	3= 2%	-	35= 5,4%	40= 5%	50= 22,7%	65= 30%	30= 15%	40= 18%
HN-USA	700= 11,6%	600= 10%	630= 13,5%	515= 11,2%	3= 10%	10= 16,6%	6= 4%	20= 20%	20= 3%	30= 3,7%	31= 14%	20= 9%	10= 5%	5= 2,3%
EKON		180= 3%		70= 1,5%		-		2= 2%		18= 2,2%		50= 22,7%		40= 19,2%
exter. využ.	4500= 75%	4500= 75%	3424= 73,6%	3360= 73%	25= 83%	40= 66,6%	140= 93%	80= 80%	545= 84%	680= 85%	170= 77%	180= 81,8%	86= 43%	160= 72,7%
VC + C	420= 7%	300= 5%	300= 6,4%	210= 4,5%	-	-	60= 40%	20= 20%	40= 6,1%	60= 7,5%	15= 6,8%	5= 2,3%	5= 2,5%	5= 2,3%
Dokumenty	720= 12%	600= 10%	450= 9,7%	415= 9%	2= 6,6%	5= 8,3%	10= 6,6%	10= 10%	94= 14,4%	100= 12,5%	42= 19%	40= 18%	22= 11%	30= 13,6%
TS	3300= 55%	3000= 50%	2555= 55%	2230= 48,5%	10= 33,3%	10= 16,6%	20= 13,3%	10= 10%	495= 76,1%	550= 68,7%	70= 32%	50= 22,7%	150= 75%	160= 72,7%
"A"	1740= 29%	1320= 22%	1300= 28%	950= 20,6%	-	-	5= 3,3%	-	385= 59,2%	320= 40%	10= 4,5%	10= 4,5%	40= 20%	40= 18,2%
množství	6000	6000	4750= 79%	4600= 76,7%	30= 0,5%	60= 1%	150= 2,5%	100= 1,6%	650= 10,8%	800= 13,3%	220= 3,6%	220= 3,6%	200= 3,3%	220= 3,6%

PRÍLOHA TAJNÉ

Příloha č. 2 k č.j.: A-00142/10-88

2/ Vědecko-technická produkce

Ukazatel	I. S-SNB		PR		18		23		26		69+74		80+00 S-STB	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989
kvalita	3,00	3,00	3,10	3,10	3,00	3,00	3,00	3,00	3,25	3,25	2,95	2,95	3,30	3,30
k voj. probl.	191= 27%	190= 27%	15= 25%	20= 40%	2= 40%	-	12= 70%	5= 62,5%	5= 42%	5= 55,5%	151= 28%	160= 28,5%	6= 8,5%	10= 12,5%
VC + C	84= 12%	85= 12%	6= 10%	3= 6%	-	-	2= 12%	2= 25%	1= 0,8%	2= 22,2%	72= 13,3%	73= 13%	4= 5,7%	5= 6,2%
TS	286= 41%	308= 43,4%	-	-	-	-	-	-	-	-	286= 53%	308= 55%	-	-
množství	704	710	60	50	5	3	17	8	12	9	540	560	70	80

Příloha č. 3 k čj.:A-00142/10-88

3/ Zpravodajská

Ukazatel	I. S-SNB		PR		18		23		26		69		80+OOS-StB	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989
kvalita	3,35	3,20	3,30	3,30	3,40	3,40	3,50	3,40	3,15	3,15	3,40	3,40	3,40	3,30
VC + C	95 = 12 %	77 = 9,7 %	10 = 9,9 %	5 = 4,5 %	1 = 10 %	-	1 = 10 %	-	80 = 13,5 %	70 = 11,6 %	-	-	3 = 5,4 %	2 = 3,6 %
dokumenty	54 = 7 %	40 = 5 %	5 = 4,5 %	5 = 4,5 %	-	-	-	-	41 = 7 %	30 = 5 %	-	-	7 = 12,7 %	5 = 9 %
TS	384 = 48,3 %	396 = 50 %	-	-	-	-	-	-	384 = 65 %	396 = 66 %	-	-	-	-
množství	793	793	110	110	10	5	10	5	590	600	10	10	55	55

PŘÍSNĚ TAJNĚ

Příloha č. 4 k čj.: A- 00142/10-88

4/ Projekt_24_N

Ukazatel	I. S-SNB		PR		18		23		26		69		80+OO-S-StB	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989	1988	1989
kvalita	3,35	3,30	3,25	3,40	3,30	3,10	3,30	3,30	3,35	3,30	3,40	3,40	3,40	3,70
množství	440	400	70	70	140	130	30	20	55	50	5	5	140	125

Dokument č. 2

1989, 25. ledna – Praha. Plán informační činnosti Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti na rok 1989, čj. A-00295/17-89⁴⁸

I. USA

1. Včasné zjišťování příprav Spojených států severoamerických a jejich spojenců k nenadálému raketojadernému napadení zemí Varšavské smlouvy. Získávat, analyzovat a využívat informace k NRJN ve sledovaných oblastech – politické, vojenské, ekonomické, civilní obrany a speciálních služeb.⁴⁹

Odhalovat strategické a taktické postupy USA a jejich spojenců ke kontrole zbrojení, k otázkám odzbrojení a k realizaci uzavřených odzbrojovacích dohod mezi USA a SSSR.

2. Odhalovat strategické a taktické záměry administrativy USA ve formulování další koncepce vztahů USA vůči SSSR a ZSS, cíle a taktiku oficiální a neoficiální americké politické reprezentace v rámci politiky vůči SSSR a ZSS. Problematiku HN–USA chápat z pozice země působení.

Přístupy americké administrativy k úsilí zemí Varšavské smlouvy o odvrácení vojenské konfrontace a o celkovou normalizaci mezinárodní situace. Dopad iniciativ SSSR a zemí Varšavské smlouvy na americké vládní, monopolistické a společenské kruhy a jejich reakce.

Rozsah vlivu sociálně ekonomické přestavby v SSSR a v ZSS na potenciální změny postojů politiky USA ve výše uvedených souvislostech.

Vývoj národní strategie, vojenskopolitických doktrín USA, vliv nových vědeckých, technických a technologických poznatků na tento proces. Konkrétní kroky USA a jejich spojenců, které směřují k vytvoření strategické převahy USA nad SSSR a ZSS. Záměry USA v oblasti využití kosmického prostoru pro vojenské cíle, zejména v dané etapě SDI. Přípravy Spojených států na vedení konvenční války proti SSSR.

Záměry Spojených států při ovlivňování procesu západoevropské integrace, realizace záměrů přerozdělení sil a prostředků mezi USA a jejich západoevropskými partnery v rámci politiky „neoglobalismu“.

Záměry a akce vládnoucích kruhů USA zaměřené na zajištění dominantního postavení Spojených států ve světě, postupné vytváření nových politických a ekonomických mocenských center a regionálních uskupení.

3. Činnost „vojsk zvláštního určení“ USA a jejich spojenců z hlediska příprav a realizace rozvědně-diverzních akcí a „speciálních operací“ v rámci „zvláštních metod vedení války“ proti SSSR a ZSS, pokrokovým režimům a národně osvobozeneckým hnutím ve světě.

48 Prvopis plánu informační činnosti byl náčelníkem 17. odboru mjr. JUDr. Karlem Suchopárem-MÍŠKEM postoupen 10. odboru I. S-SNB.

49 K operaci NRJN (nenadálé raketojaderné napadení – NRJN) srv. ANDREW, Christopher – GORDIJEVSKIJ, Oleg: *Důvěrná zpráva o zahraničních operacích od Lenina ke Gorbačovovi*. East Art Agency Publisher, Praha 1990, s. 469–487.

Plány, přípravy a opatření speciálních služeb USA, jejich spojenců či jiných mocností, antikomunistických a dalších nepřátelských organizací sloužící diverzním a teroristickým akcím proti občanům a objektům ZSS na jejich území i v zahraničí.

4. Příprava a realizace americké koncepce „konfliktů nízké intenzity“ v krizových oblastech a proti ZSS, odhalovat příznaky přerůstání vývoje v krizových oblastech v ozbrojený konflikt mezi USA a SSSR.

Politika státního terorismu USA a Izraele – zadržování cizích lodí, letadel a osob mimo státní území USA, únosy cizích státních občanů do USA. Teoretické koncepce doktríny a praktické legalizace tohoto postupu, jejich vztah k otázce lidských práv. Obdobné akce spojenců USA.

Opatření USA a jejich spojenců přijímaná pod záminkou boje s mezinárodním i vnitřním terorismem. Zakládání fiktivních a průnik do stávajících teroristických, extremistických a nacionalistických organizací ve světě. Snahy o unifikaci postupu VKS, její formy, současný stav a cíle. Utajená i polooficiální jednání. Podíl Interpolu na těchto aktivitách. Snahy o zapojení ZSS v těchto souvislostech.

5. Koordinace činnosti imperialistických center v USA, západní Evropě a Japonsku v politické, ekonomické a vojenské oblasti. Vzájemné rozpory, projevy odstředivých tendencí a jejich důsledky pro postoje a taktiku USA v řešení základních otázek vztahů Východ – Západ. Jednání summitů „7“ VKS a jejich přímé dopady na zájmy ZSS.

II. NATO

6. Postoje jednotlivých členských států vyjadřované na jednání vrcholných politických, vojenských a dalších významných orgánů NATO a jejich vliv na politiku USA, rozpory vznikající v této souvislosti. Vývoj doktrín NATO vůči VS a ZSS v politické, vojenské a ekonomické oblasti, aplikace aktualizované Harmelovy doktríny.⁵⁰

Modifikace strategie „pružné reakce“ v důsledku omezení nebo likvidace některých tříd zbraní a systémů. Rozpracování jednotlivých strategicko operačních zásad „pružné reakce“ /přední obrany, úderů do hloubky, směrnice pro použití JZ/.

Postoj NATO a jednotlivých států paktu k problematice kontroly zbrojení a odzbrojení, taktika Západu na příslušných dvoustranných a mnohostranných jednáních, reakce na odzbrojovací návrhy a iniciativy států VS. Regionální odzbrojovací iniciativy. Ochota NATO zapojit nové JZ do odzbrojovacích negociací s SSSR. Formování tzv. globální koncepce NATO.

Vývoj situace na jižním křídle NATO, jeho úloha ve středomořské oblasti a na Blízkém východě. Dopady nepřátelství mezi Řeckem a Tureckem na globální zájmy paktu. Začlenování Španělska do vojenské organizace NATO. Koncepční záměry a praktická opatření směřující k posilování severního křídla NATO. Stanoviska a odstředivé tendence Norska a Dánska k této otázce. Pokusy o zapojování Švédska a Finska do plánů NATO.

50 Programový dokument, zpracovaný belgickým ministrem zahraničí Pierrem Harmelem, byl Severoatlantickou radou schválen v prosinci 1967. LUŇÁK, Petr: *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Libri, Praha 1997, s. 228.

7. Snahy NATO o kompenzaci RSD a OTR v Evropě. Perspektivy dalšího výzkumu, vývoje a výroby JZ. Rozhodnutí z Montebello 1983, přesné znění jeho současného rozpracování a následné naplňování.⁵¹ Upřesňování „jaderných závazků“ členských zemí NATO.

Realizace dlouhodobých vojenských programů paktu, přípravy válčišť, konkrétní obsah dokumentů „cíle ozbrojených sil“, „plány OS NATO“, klasifikovaný roční plán infrastrukturálních projektů NATO, projekty vrchních velitelství NATO. Akce přesahující rámec pravidelného plánovacího procesu NATO.

Finanční zajišťování nárůstu zbrojního potenciálu, problémy a rozpory mezi členskými státy ve vojenskoekonomické sféře. Otázka tzv. spravedlivějšího rozdělení nákladů / „burden-sharing“/. Formování zbrojního trhu NATO.

Rozvoj jaderných sil Francie a V. Británie; možnosti prohloubení spolupráce obou zemí při posilování jaderného potenciálu; možnost vytvoření evropských jaderných sil; otázka rozšíření jaderných záruk Francie na území NSR.

Vojenskopolitická integrace západní Evropy, úloha a význam ZEU v oblasti vojenské spolupráce ZE států. Rozšiřování ZEU. Zasedání rady ZEU. Postoje ZEU k hlavním vojenskopolitickým aspektům vztahů V. Z. Stav a vývoj vojenské spolupráce Francie a NSR. Postoje ke zřizování společných vojenských orgánů a jednotek na bilaterálním či regionálním základě. Hodnocení výslednosti nezávislé evropské programové skupiny /IEPG/. Úloha vojenskoprůmyslové spolupráce Francie – NSR – V. Británie v rozvoji ZE integračního procesu. Dopad ZE integračních procesů na bezpečnostní zájmy VS – oblasti ohrožení a jeho naléhavost.

Podíl členských zemí NATO na SDI, využití výsledků SDI k realizaci projektu protiraketové obrany /PRO/ západní Evropy. Politické aspekty vývoje a realizace projektu Eureka, možnosti jeho vojenských aplikací. Konkrétní kroky k realizaci projektu PRO západní Evropy, postoje USA k Eureka a PRO ZE. Možnosti přístupu ZSS k projektu Eureka.

8. Plány a opatření NATO vytvářející předpoklady pro činnost paktu mimo zónu jeho geografické působnosti jednorázově i trvale.

Rozhodovací a výkonný mechanismus společného zabezpečování operací vojsk NATO a USA, zvláště sil rychlého nasazení, mimo evropské válčiště; závazky a opatření spojenců USA pro případ přesunu části amerických jednotek mimo Evropu.

Vojenská a vojenskopolitická spolupráce NATO s Japonskem a Izraelem.

III. JAPONSKO

9. Prohlubování americko-vojenské spolupráce /včetně podílu Japonska na vojenském využití kosmu a získání moderní japonské techniky a technologie pro vojenské účely/, plány USA na posílení vojenské přítomnosti v zemi a na využití japonského území pro své vojenské záměry v přílehlých oblastech.

51 K zasedání Skupiny pro jaderné plánování v Montebellu stručně: FIEDLER, Jiří – MAREŠ, Petr: *Dějiny NATO*. Paseka, Praha – Litomyšl 1997, s. 190.

Rozpory mezi Japonskem a USA ve významných vojenskopolitických a ekonomických otázkách.

Pokusy vládních kruhů o remilitarizaci země, koncepce a postup budování vojenských sil a rozpracování vojenskopolitických doktrín.

Plány a kroky vládních i monopoli[s]tických kruhů k posilování politického a ekonomického postavení země ve světě. Přístup Japonska k integračním procesům v ZE.

Současná politika a dlouhodobé záměry japonských vládních, politických a monopolistických kruhů vůči SSSR a ZSS, stanovisko k jejich mírovým návrhům a ke snahám o rozvoj vzájemných vztahů. Realizace tzv. diferencované politiky Japonska vůči jednotlivým ZSS. Japonské hodnocení politických a ekonomických přeměn probíhající v ZSS.

Cíle japonské politiky vůči ČLR a k ostatním asijským zemím a místním regionálním seskupením.

IV. ČLR

10. Akce čínského vedení směřující k posílení politického, vojenského a ekonomického postavení ČLR jako světové velmoci a k realizaci svých velmocenských cílů v regionálním i v globálním měřítku. Zapojování ČLR do činnosti mezinárodních organizací, její aktivita v nich a cíle, které sleduje. Vývoj koncepce tzv. samostatné a nezávislé zahraničněpolitické linie ČLR, změny a úpravy postojů čínského vedení k hlavním mezinárodněpolitickým otázkám.

Narůstání vojenskostrategického potenciálu ČLR, koncepce budování a modernizace armády, vojenskopolitická doktrína a strategie nasazení ozbrojených sil; stupeň jejich připravenosti k vedení války.

11. Současná politika ČLR vůči ZSS. Koncepce čínského vedení v otázce rozvoje politických a znovuobnovení stranických styků se SSSR. Vývoj čínsko-sovětských vztahů a jeho dopady na relaci ČLR se ZSS a USA. Cíle čínského vedení v rozvoji vojenské a bezpečnostní spolupráce se ZSS.

Vývoj a úloha tzv. diferencované politiky ČLR vůči ZSS. Cíle a záměry ČLR vůči jednotlivým ZSS včetně RSR, SFRJ a ALSR; čínské hodnocení politických a ekonomických přeměn probíhající v ZSS.

Postoje čínského vedení k návrhům VS směřujícím k celkové normalizaci mezinárodní situace, odvrácení militarizace kosmu a radikálnímu snížení jaderné výzbroje.

Nové momenty v politice KS Číny vůči jednotlivým komunistickým a dělnickým stranám a MKDH jako celku, vůči národním a mezinárodním odborovým organizacím a mírovým hnutím.

12. Cíle a kroky čínského vedení v rozvoji vztahů s USA a ostatními VKS v politické, ekonomické a vojenské oblasti; možnosti dalšího posilování politických vztahů ČLR s VKS v rámci její tzv. nezávislé a samostatné zahraničněpolitické linie, plány a konkrétní opatření ČLR k modernizaci svého ekonomického a vojenského potenciálu za pomoci vyspělé západní techniky a technologie, zejména dvojího použití. Rozvoj

vojenské spolupráce ČLR s USA a ostatními VKS, dosažené výsledky a překážky v této oblasti. Koncepce čínského vedení v otázce vojenského využívání kosmu, možnosti Číny participovat na příslušných programech.

Dopad snah USA, Japonska a dalších VKS o ovlivňování čínského vedení a řídicích hospodářských kruhů v prozápadním duchu. Formy a metody působení Západu na čínskou společnost.

13. Globální cíle a konkrétní kroky ČLR v jihovýchodní a jižní Asii, zejména postoje a přístupy čínského vedení k řešení kampučské otázky a afgánské otázky po stažení sovětských vojsk ze země.

Politika ČLR vůči asijsko-tichomořské oblasti /ATO/, postoj čínského vedení k záměrům USA získat v oblasti vojenskou převahu nad SSSR, včetně koordinace akcí imperialistických center USA, Japonska a Jižní Koreje, případně Tchaj-wanu. Postoj ČLR k posilování japonského vojenského potenciálu, perspektivy čínsko-japonských vztahů v politické, ekonomické a vojenské oblasti. Postoje čínského vedení k sovětským návrhům na vytvoření systému bezpečnosti v ATO.

Záměry ČLR vůči dalším zemím oblasti, zejména Indii po indicko-čínském summitu v Pekingu v prosinci 1988, Pákistánu a členským státům sdružení ASEAN.

Cíle, záměry a praktické kroky ČLR k posílení svých pozic a oslabení vlivu ZSS v oblastech Asie, Tichomoří, BSV, Afriky a Latinské Ameriky. Jak se k diplomatické iniciativě ČLR v dané oblasti staví USA z hlediska svých globálních zájmů.

V. NSR

14. Perspektivy zahraniční politiky NSR vůči Západu. Vývoj vztahů s USA, oblasti shody a rozporů. Posilování vojenskopolitické spolupráce s Francií. Koncepce posilování Bundeswehru, záměry NSR v NATO. Snahy o přístup NSR k jaderným zbraním a rozhodování o jejich použití. Politika NSR v krizových oblastech a rozvojových zemích.

15. Záměry zahraniční politiky NSR vůči ZSS, zejména ČSSR. Naplňování dohod, diferencovaná politika vůči jednotlivým ZSS, specifické zájmy vůči NDR. Cíle multilaterálního a bilaterálního dialogu, především snahy o liberalizaci života v ZSS, snižování významu hranic, prosazování neformálních kontaktů parlamentů, politických stran a obyvatelstva, orientace na mládež a věřící, využívání tzv. německých menšin, kulturní a ideodiverzní vlivová politika, posilování hospodářských pozic NSR, ekologická politika.

Postoje k poválečnému uspořádání v Evropě, naplňování tzv. základních smluv, k otevřenosti tzv. německé otázky a roli tzv. německých menšin. Shodné momenty postupu vlády NSR s aktivitou revanšistů, zejména Sudetoněmeckého landsmanšaftu. Tzv. německá politika, evropské řešení „německé otázky“, role přisuzované oběma částem Berlína. Záměry v oblasti tzv. vládní i nevládní regionální spolupráce v Evropě.

Koordinace zahraniční politiky NSR vůči ZSS s USA a VKS.

Záměry SPD a Strany zelených vůči ČSSR, KSČ.

Podíl ideodiverzních a revanšistických center na organizaci a provádění vládní linie a podvratné činnosti vůči ČSSR a dalším ZSS.

16. Stanoviska a záměry NSR vůči mírové a odzbrojovací politice ZSS. Reakce na příslušné postoje a návrhy ZSS, včetně ČSSR, směřující k zabránění militarizace kosmu, snížení jaderného a konvenčního zbrojení, upevnění důvěry a spolupráce států s odlišným společenským zřízením. Koordinace politiky NSR s linií USA a Západu, snahy o prosazování vlastních vojenskopolitických a ideodiverzních cílů.

Stanoviska a návrhy opozice, zejména SPD.

VI. KRIZOVÉ OBLASTI

17. Koncepční a praktické změny v konfrontační politice USA a jejich spojenců vůči SSSR a ZSS v krizových oblastech:

Obecné postoje vůči stávajícím i potenciálním iniciativám SSSR směřujícím k vytvoření bezpečnostních systémů a upevnění mezinárodní bezpečnosti v mimoevropských částech světa.

Postoje vůči otázce mírového urovnání regionálních krizí, snahy o převzetí iniciativy, poškozování zájmů ZSS a jejich diskreditaci; snahy o legalizaci vojenské přítomnosti a budování vojenských seskupení ve stávajících krizových oblastech.

Možnosti eskalace trvajících konfliktů a vzniku nových ohnisek napětí, nebezpečí jejich vývoje ve střety ohrožující stabilitu v globálním měřítku či bezpečnost a zájmy ZSS a států pokrokové orientace.

Snahy o zvrát situace v Afghánistánu, Kampučii⁵², Nikaragui, Angole, Etiopii, Mozambiku a v dalších státech pokrokové orientace cestou nevyhlášených válek, ekonomického nátlaku a podpory kontrarevolučních sil; snahy o destrukci národně osvobozenického hnutí na Blízkém východě, v Africe a Latinské Americe. Eskalační prvky v politice jednotlivých zemí – přímých účastníků regionálních konfliktů; snahy jednotlivých rozvojových zemí o vybudování či získání jaderného a raketového potenciálu a chemických zbraní.

Vliv procesů probíhajících v ZSS na utváření záměrů rozhodujících rozvojových zemí v zahraniční politice s důrazem na problematiku regionálních konfliktů a krizí.

18. Vývoj postojů USA a jejich spojenců vůči sovětským bezpečnostním iniciativám v Asii a Tichomoří; možnosti a limity jejich spolupráce s ČLR v této souvislosti.

Vývoj v řešení kampučské otázky.

Vývoj stanovisek ASEAN a jeho členských zemí vůči nejdůležitějším otázkám regionu – k vojenské přítomnosti USA a úloze Japonska v asijsko-tichomořské oblasti; k problematice bezjaderných zón. Charakter vojenské spolupráce v rámci ASEAN a jeho potenciální změny.

Politika Indie a její orientace v kontextu vztahů s USA, ČLR, ZSS a dalšími významnými zeměmi.

52 V letech 1979–1990 oficiální název Kambodži.

Vývoj v Afghánistánu, jeho perspektivy, cíle a záměry zemí regionu v této souvislosti.

Perspektivy vývoje izraelsko-arabské konfrontace, palestinské otázky a mezinárodní mírové konference o BV, změny pohledů na její formu a obsah; strategická spolupráce a vztahy USA s Izraelem; izraelská zahraniční politika v otázkách války a míru a její vnitropolitické předpoklady; arabsko-izraelské vztahy.

Perspektivy vývoje v Perském zálivu; možnost obnovení konfliktu Írán – Irák či agresivní politiky jeho účastníků vůči sousedním zemím; ozbrojená přítomnost USA v regionu.

Zneužívání islámu proti ZSS a zemím pokrokové orientace; snahy o „vývoz islámské revoluce“. Organizace islámské konference. Kurdská otázka; problematika arménského nacionalismu.

Terorismus na BSV.

Politika USA v Africe; postoje USA vůči JAR, představy o řešení situace na jihu kontinentu a jejich realizace.

Latinská Amerika – nepřátelské akce proti Kubě, Nikaragui, snahy o paralyzování pokrokových tendencí v politice jednotlivých latinsko-amerických států; vývoj integračních tendencí zemí LA v rozporu se zájmy USA. Postoje hlavních zemí a seskupení oblasti k problémům regionu, mezinárodního uvolnění a vztahů se ZSS /Mexiko, Venezuela, Brazílie, Argentina, Kolumbie, Peru/. Zásadní změny ve vnitropolitické situaci v Chile.

19. Vývoj vztahů USA s arabskými zeměmi, Íránem a Organizací pro osvobození Palestiny.

Meziarabské vztahy na bilaterální i multilaterální úrovni. Vztahy arabských zemí a Organizace pro osvobození Palestiny se ZSS. Izraelské záměry v otázce urovnání vztahů se ZSS.

VII. Mezinárodní ekonomické otázky, západoevropská integrace, nepřátelské působení VKS a jejich organizací proti RVHP a ZSS v ekonomickopolitické oblasti a ochrana československé ekonomiky

20. Vývoj a výsledky koordinace tří imperialistických center /USA – západní Evropa – Japonsko/ v mezinárodní ekonomické, měnové a finanční oblasti.

Příprava a výsledky jednání USA – západní Evropa – Japonsko o řešení problémů deficitů státních rozpočtů, nevyrovnanosti obchodní a platební bilance a stoupajícího vnějšího zadlužení hlavních VKS jako základních příčin destabilizace mezinárodního ekonomického, měnového a finančního systému. Připravovaná vnitřní opatření hlavních VKS v uvedených oblastech. Dohody o opatřeních k regulaci negativních průvodních jevů základních příčin destabilizace, jako jsou pohyby kursů hlavních měn, úrokových sazeb, inflačních tlaků, spekulativních burzovních operací, protekcionistických tendencí a případných dalších ekonomických jevů.

Efektivnost dohod o indikátorech společného usměrňování ekonomického, měnového a finančního vývoje hlavních VKS. Dopady vládních a mezinárodních opatření na vývoj kapitalistické ekonomiky, zejména z hlediska zostření krizových jevů. Vývoj názorů na perspektivní úlohu zlata. Možnosti reformem mezinárodního ekonomického, měnového a finančního systému.

Rozdílnost v postojích hlavních VKS, specificky USA – NSR – Japonska, k těmto problémům, jejich příčiny a důsledky. V těchto souvislostech sledovat zejména jednání G 5, G 7 a OECD. Vývoj bilaterálních vztahů mezi USA – NSR – Japonskem v uvedených oblastech.

Perspektiva vedoucího postavení USA v mezinárodní ekonomické, měnové a finanční sféře a americká opatření na mezinárodní a vnitřní úrovni k zachování vedoucího postavení. Proces zesilování vlivu Japonska a NSR na mezinárodní ekonomické, měnové a finanční problémy a možnosti zahaleného vzniku triumvirátu s úlohou USA „první mezi rovnými“. Pokles úlohy dolaru v mezinárodních ekonomických, měnových a finančních operacích a jeho nahrazení blokem amerického dolaru – japonského jenu – ECU /s dominantní úlohou DEM/.

Příprava /včetně v mezinárodních ekonomických organizacích typu OECD, MMF/, průběh jednání a závěry summitu „7“ VKS a jejich realizace z hlediska meziimperialistických rozporů, vztahů Východ – Západ, problému zadluženosti. Role vojenskopolitického faktoru v jednáních summitů „7“ VKS.

Vývoj zadluženosti a záměry USA a VKS na její řešení, na její využití pro posílení politických a ekonomických pozic vůči dlužnickým zemím a na ovlivnění jejich politického kursu a ekonomické politiky včetně mezinárodněpolitických a ekonomických vazeb. Formy a metody úvěrových postupů VKS vůči zadluženým zemím. Způsoby zajišťování návratnosti úvěrů poskytovaných zadluženým zemím.

Možnosti společného postupu dlužnických zemí, jejich skupin a nejdůležitějších dlužnických zemí. Možnosti vzniku krizových situací v nejdůležitějších dlužnických zemích.

21. Vývoj přestavby Evropských společenství /ES/ na Evropskou unii v politické a ekonomické oblasti. Problémy s realizací „Acte unique“ a DELORSova plánu.⁵³ Vývoj Evropského měnového systému a možnost jeho přechodu do druhé fáze do roku 1992.

Koordinace ES v zahraničněpolitické a bezpečnostní oblasti v hlavních mezinárodních otázkách zájímavých ZSS a vůči ZSS.

Vývoj vztahů mezi ES – USA – Japonskem v obchodní oblasti. Perspektiva dialogu mezi ES a členskými zeměmi Evropského společenství volného obchodu.

Vývoj představ hlavních zemí ES /NSR, Francie, Velká Británie/ o obsahové a institucionální náplni výstavby Evropské unie. Podstata rozporů mezi nimi. Problematika tzv. dvojí rychlosti při prohlubování integračního procesu v ES.

53 K vizím Jacquese Delorse, prezidenta Komise Evropského společenství stručně LUŇÁK, Petr: *Západ*, s. 333–334.

22. Obsah jednotné koncepce ekonomického a finančního postupu vůči ZSS vypracované VKS na základě jednání summitů „7“ VKS, NATO, COCOM, MMF, OECD a GATT. Opatření VKS na specifické využití COCOM, MMF a OECD /úvěry/ vůči ZSS. Postoj k případným žádostem o vstup jednotlivých ZSS, zejména SSSR, do MMF.

Reakce VKS a ES na možné změny v integračním procesu RVHP a pokusy o jejich ovlivnění. Reakce VKS a ES na probíhající ekonomické a strukturální reformy v jednotlivých ZSS a její odraz v praktickém a ekonomickém přístupu k jednotlivým ZSS; diferenační politika.

Plán, konkrétní opatření, nové prvky v taktice, formách a metodách činnosti summitů „7“ VKS, vládních orgánů, podnikatelských kruhů, nadnárodních společností, mezinárodních finančních a ekonomických organizací VKS k různým formám ekonomické a finanční spolupráce se ZSS se zaměřením na zjišťování a odhalování jak nepřátelských ekonomických diverzních záměrů, tak rozporů mezi VKS využitelných ve prospěch ZSS.

Plány VKS na narušení různých forem hospodářské spolupráce ZSS a RŽ.

Vývoj vztahů ES – RVHP a ES – jednotlivé ZSS po podepsání různých forem dohod a konsolidaci diplomatických vztahů. Spolupráce ES – USA v této oblasti.

23. Komerčně-technické problémy vztahů s VKS se zaměřením na získávání tajných a nezveřejněných konjunkturálních zpráv a prognóz, poznatky o tzv. antidumpingových řízeních proti ČSSR a zemím RVHP, o zneužívání tendrových řízení, o poškozování československé ekonomiky v oblasti smíšených majetkových účastí, o cenových tendrech a kalkulaci jednotlivých firem VKS vůči konkrétním československým PZO.

Poznatky a dokumenty o již podepsaných JOINT-VENTURES se ZSS.

Informace o vývozních režimech a jejich vývoji ve VKS, jejich využívání proti ČSSR a zemím RVHP.

Kontrarozvědné poznatky k zájmovým objektům v zahraničí pracujícím proti československé ekonomice, k poškozování vnějších ekonomických zájmů ČSSR a zemí RVHP československými i zahraničními občany v oblasti zahraničního obchodu a informace o cenovém „podbízení“ československých výrobků v zahraničí.

Různé formy deblokací československých pohledávek s prošlou lhůtou splatnosti.

Informace a dokumenty, které by napomáhaly zajišťovat odolnost, ochranu a přípravu národního hospodářství pro případ krizových, katastrofických a mobilizačně-válečných událostí a informace a dokumenty o metodice a technice používané v zahraničí při ochraně zájmových objektů.

VIII. Ideodiverzní působení Západu a využívání československé politické emigrace proti ČSSR, ZSS a MKDH

24. Strategické a taktické cíle /doktríny/, opatření a koordinace činnosti USA, NATO a Japonska v oblasti nepřátelského, zejména ideodiverzního působení k narušení jednoty zemí socialistického společenství a vůči jednotlivým ZSS. Podřízenost obsahu, metod a forem a taktických cílů militarizaci zahraničněpolitického působení USA, zejména úkolům a činnosti speciálních služeb. Nové prvky jejich diferencovaného

přístupu k jednotlivým ZSS, zejména vůči ČSSR, snahy o vyvolání nových „reformních a liberalizačních“ hnutí v ČSSR. Priorita zájmu USA a jejich spojenců o jednotlivé ZSS.

Plány a akce na destabilizaci v jednotlivých ZSS, snahy o zneužití specifik vývoje v MLR, NDR, PLR a RSR, snahy o zneužití procesu přestavby v ZSS, pokusy o obnovení podmínek pro kontrarevoluční vystoupení a pro případnou změnu politického kursu v některé ZSS.

Realizace REAGANova „projektu demokracie“ a aplikace politiky státního terorismu vůči ZSS a MKDH, odhalování mechanismu řízení a provádění ideodiverzní činnosti USA a dalších zemí proti ČSSR a dalším ZSS, propojení politických míst, ideodiverzních center a speciálních služeb. Rostoucí role Pentagonu v ideodiverzním působení.

Snahy o formování opozičních skupin v ZSS podle jednotlivých oblastí činnosti /pacifismus, tzv. nezávislé mírové hnutí, ekologické hnutí apod./ a podle sociálního a dalšího složení. Jejich organizační a programové sjednocování /zejména v ČSSR/ na otevřené antikomunistické platformě.

Plány na využití ideodiverzní báze v ZSS k plnění špionážních, sabotážních či teroristických úkolů, včetně válečných podmínek.

25. Nepřátelská činnost hlavních ideodiverzních center Západu proti ČSSR a ZSS, příprava důležitých kampaní, jejich obsahové zaměření, cíle a časování.

Konkrétní formy a metody působení nejdůležitějších západních ideodiverzních center, jejich taktické cíle, využívání RZ a různých hnutí pro ideodiverzní akce Západu.

Nepřátelská činnost USIA, National Endowment for Democracy, amerického Úřadu pro mezinárodní vysílání, Svobodné Evropy a dalších významných vysílaček a HSP v důležitých kapitalistických zemích, předních „vědeckých“ ústavů pro problematiku ZSS a antikomunismu, Amnesty International, Internacionály odporu, Mezinárodní demokratická unie, důležitých kulturních a vědeckých fondů a odborových centrál, specializovaných na ideodiverzní činnost a podporujících antisocialistické síly v ZSS, především v ČSSR.

Zneužívání problematiky lidských práv v ideodiverzní činnosti proti ČSSR a ZSS – záměry a konkrétní akce USA, NATO a ideodiverzních center v této oblasti.

Možnosti ofenzivní politiky socialistických států v oblasti lidských práv – utajované a nezveřejňované informace o porušování lidských práv na Západě. Rozvědne poznatky týkající se uměle vykonstruovaných obvinění bojovníků za občanská práva z trestné činnosti; všech forem potlačování odlišných politických názorů v západních zemích, fakt o pronásledování občanů kvůli politickému přesvědčení; porušování závazků ze smluv a dohod o lidských právech; rasové a národnostní diskriminace; porušování svobody vyznání, útlaku kněží za politické názory a aktivitu; odhalování činnosti FBI, CIA a dalších západních speciálních služeb v oblasti porušování ústavních norem a potlačování občanských práv.

26. Agresivnější působení Vatikánu vůči ČSSR a ZSS, modifikace jeho tzv. východní politiky. Polarizace sil v rozhodujících orgánech Vatikánu, pozice papeže a státního sekretáře, jejich vliv a kompetence při tvorbě „východní politiky“.

Snahy Vatikánu a dalších sil o přeměnu církve v ČSSR v politický faktor. Organizování nátlakových akcí, maximalistické požadavky /odluka církve od státu a z toho

vyplývající prostor pro její působení/, snahy o propojení „oficiální“ a nelegální církve. Ofenzivnost Rádia Vatikán, příčiny zostření tónu, útoky proti čs. státnosti, podpora klerofašismu. Hlavní úsilí Vatikánu zaměřeno na ovlivnění situace na Slovensku. Podpora poskytovaná katolickými strukturami na Západě „laickému“ opozičnímu hnutí v ČSSR /Nezávislé mírové sdružení – OPUS BONUM atd. v NSR/. V oblasti nekatolických církví – snaha o svolání tzv. konvokace, kongresu usmíření, za účasti všech církví.

Koordinace působení USA a Vatikánu proti ČSSR a ZSS. Snahy USA a dalších západních zemí o zneužití náboženské ideologie a legální platformy působení církve v ČSSR k ideodiverznímu působení proti ČSSR. Finanční a materiální podpora náboženským ideodiverzním centrům, církvím a Vatikánu pro působení do ČSSR a ZSS. Snahy USA vytvářet v katolické církvi v ČSSR vlastní vlivovou bázi.

Možnosti využívání některých sil uvnitř církvi a křesťanského hnutí k podpoře mírových iniciativ ZSS a mírového hnutí.

Akce Vatikánu v koordinaci s USA proti pokrokovým zemím a silám ve světě.

Působení nekatolických církví proti ZSS, zejména ČSSR, a jejich mezinárodních center – Světová rada církví, Ekumenické centrum v Ženevě, Víra v druhém světě ve Švýcarsku, Konference evropských církví, Národní rada církví v USA, CAREE a Institute for Religious Democracy v USA, Keston College ve Velké Británii. Vliv USA v těchto církvích a centrech a pomoc poskytovaná jim pro působení do ČSSR a dalších ZSS.

Možnosti rozvoje styků a spolupráce ZSS a SI a jejími členskými stranami v oblasti mezinárodního uvolnění a omezení nebezpečí války a zbrojení. Iniciativy a akce SI v souvislosti s posledním vývojem sovětsko-amerických vztahů. Polarizace sil v SI, konkrétní stanoviska jednotlivých křídel SI v kontextu vývoje vztahů Východ – Západ.

Akce SI proti revolučním silám a NOH v Asii a Latinské Americe a na omezení vlivu ZSS v těchto oblastech.

Ovlivňování linie a aktivity SI a jejich stran USA a NATO, vývoj rozporů USA a SI.

28. Plány a opatření USA, NATO, Japonska a dalších důležitých zemí na zanášení rozkolu do MKDH. Akce na podporu nacionalistických, revizionistických a oportunistických tendencí v MKDH a jeho členských stranách a zaujímání stejného odstupu od USA a SSSR v klíčových otázkách mezinárodního vývoje.

Plány USA a západních ideodiverzních center na zneužití negativních tendencí v MKDH proti ZSS. Postoj hlavních komunistických stran k politice USA a NATO a Japonska.

29. Cíle, taktika a činnost hlavních sionistických organizací a nátlakových seskupení působících proti ČSSR a ZSS. Projevy diferencovaného přístupu vůči jednotlivým ZSS. Koordinace činnosti s USA.

30. Formování dlouhodobých záměrů hlavních center čs. politické emigrace, cílů a taktiky proti ČSSR. Jejich ovlivňování a využívání státními ideodiverzními institucemi. Napojení na západní politická místa, ideodiverzní centra a špionážní služby; výsledky a problémy koordinace. Vazby skupiny LISTY na SI, některé západní KS a exilovou sociálně demokratickou stranu; spolupráce s emigrací z dalších ZSS. Spojení, kanály a konkrétní akce do ČSSR.

Přímý podíl emigrantských a dalších center /TIGRID, OPUS BONUM, Svobodná Evropa, atd./ na formování opozičních skupin v ČSSR.

Formování dlouhodobých záměrů, cílů a taktiky TIGRIDa⁵⁴ a Svědectví. Vliv USA a CIA na řízení redakce Svědectví; jeho obsahovou náplň, kanály spojení a distribuce časopisu v ČSSR.

Spolupráce TIGRIDa a Svědectví s dalšími silami a ideodiverzními centry na Západě.

Působení dalších emigrantských seskupení a důležitých jednotlivých představitelů emigrace proti ČSSR, jejich vazby na speciální služby, politická a ideodiverzní centra USA a dalších západních zemí. Jejich kontakty a kanály do ČSR. Jde zejména o Světový kongres Slováků, Společnost pro vědy a umění, emigrantská nakladatelství.

IX. DALŠÍ HLAVNÍ ÚKOLY

33. Včas odhalovat a analyzovat vnitropolitické změny v důležitých kapitalistických, rozvojových a dalších vybraných zemích, které mohou vyvolat zásadní krizové situace a mít vliv na jejich zahraniční politiku, zejména změny, které odrážejí zájmy USA, NATO, Japonska a ČLR, vliv těchto změn na aktivitu komunistických a dělnických stran v uvedených zemích.

34. Akce sloužící porušování a zneužívání ZA KBSE proti ZSS v rámci procesu KBSE.

Postoje USA, zemí NATO a N + N k dodržování ustanovení Závěrečného dokumentu I. fáze stockholmské KOPDBO a výsledného dokumentu vídeňské následné schůzky. Stanoviska Západu a N + N k návrhům ZSS, zejména k návrhu na vytvoření Komplexního systému mezinárodního míru a bezpečnosti /KSMMB/, nepoužití vojenské síly, k souboru opatření na posílení důvěry, určení zóny aplikace těchto opatření, k omezení vojenské činnosti v Evropě, notifikaci vojenských cvičení, přesunu a přepravy vojsk /včetně amerických jednotek rychlého nasazení/ na úplnou likvidaci chemických zbraní, k metodám a formám kontroly, k návrhům na vytváření pásem bez jaderných a chemických zbraní apod.

Zahájení II. fáze stockholmské konference a jednání „23“ o konvenčním odzbrojení, záměry Západu a N + N zneužít tato jednání proti zájmům ZSS, jejich cíle a celkové perspektivy těchto jednání.

Stanovisko USA a dalších zemí NATO k otázkám prohlubování hospodářské spolupráce mezi členskými zeměmi KBSE, role EHS v hledání a prosazování nových forem této spolupráce. Následné akce rozvoje hospodářské spolupráce v rámci procesu KBSE, cíle a záměry Západu a N + N.

Nové západní pojetí otázky „lidských práv“ v kontextu probíhající přestavby a rozvoje demokratizace v ZSS, příprava USA, zemí NATO a N + N na předpokládané schůzky k humanitárním otázkám, jejich taktika vůči ZSS, činnost a aktivita tzv. monitorovacích skupin.

54 Pavel Tigrid (1917–2003), vl. jménem Schönfeld, dlouholetý šéfredaktor revue *Svědectví*, patřil mezi nejvýznamnější představitele protikomunistického exilu. Čs. rozvědkou byl sledován od roku 1951 až do počátku roku 1990. Srv. ABS, f. I. S-SNB, sv. 12572/300.

Záměry, cíle a taktika západních zemí, N + N ve vztahu k diskreditaci ZSS při hodnocení realizace ustanovení ZA KBSE a výsledných dokumentů následných schůzek, jejich představy o dalším pokračování procesu KBSE a jeho perspektivách.

35. Strategie, praktické kroky a metody působení USA, jejich spojenců a ČLR směřující k ovlivnění situace a celkové orientace Hnutí nezúčastněných zemí.

Pozice pravicového křídla HNZ a jeho úsilí o získání většinové skupiny středu HNZ, jeho snahy o oslabení přirozeného spolenectví HNZ se ZSS a prosazování teze o stejné odpovědnosti USA a SSSR za zostřování napětí a zbrojení. Úloha SFRJ jako potenciálního předsedy hnutí.

Pozice pokrokového křídla HNZ a jeho akce proti záměrům pravice.

Postoj hlavních zemí HNZ k vývoji sovětsko-amerického dialogu, k hlavním světovým problémům a k prosazování požadavku nového ekonomického pořádku. Jejich přístupy k tezi „odzbrojení pro rozvoj“.

Příprava nového summitu a dalších jednání v rámci HNZ a jejich dopad na aktivitu hnutí.

36. Perspektivy vývoje, orientace a akceschopnost mírového a protiválečného hnutí v západní Evropě jako celku, v jednotlivých západoevropských hnutích a v USA; dopad politiky SSSR a dalších ZSS na jeho aktivitu a orientaci. Změny cílů a posuny v prioritách tohoto hnutí, v návaznosti na probíhající odzbrojovací proces. Možnost vzniku široké nadnárodní organizace. Předpoklady zvýšení vlivu mírového a protiválečného hnutí, působení jeho hlavních organizací a činitelů. Pozice a činnost pokrokových sil a stoupenců; spolupráce se ZSS. Boj o vliv mezi reakčními a pokrokovými silami v hnutí. Pozice a vliv reakčních a antisovětských skupin a jejich hlavních představitelů, jejich záměry a možnosti využít rozporů v mírovém a protiválečném hnutí k jeho ovládnutí.

Akce USA, NATO a jejich speciálních služeb na ovlivnění a paralyzování hnutí a jeho zaměření proti ZSS, v souvislosti s procesem přestavby a rozvojem demokratizace podněcování pacifistických myšlenek v ZSS, využívání emigrantských center ze ZSS na Západě, „disidentských“ skupin v ZSS a podpora tzv. nezávislého mírového hnutí v ZSS.

Příprava a průběh 8. konventu ve Španělsku, záměry organizátorů a pravicově orientovaných skupin a jednotlivců zneužít této akce k ovlivňování ZSS. Diferenciace postojů jednotlivých ZSS vůči pacifistickým organizacím.

Rozmach ekologického hnutí, jeho spojení s protiválečným a mírovým hnutím a negativní tendence v tomto hnutí, orientované vůči ZSS.

Záměry uvedených kruhů orientovat prioritní pozornost protiválečného hnutí na otázky týkající se lidských práv v ZSS s cílem odsunout stranou problematiku odzbrojení a boj za mír. [...] ⁵⁵

/Archiv bezpečnostních složek, f. I. správa SNB, kr. 475, sl. INFO-PRODUKCE, 1989 (10/6/INFO). Originál strojopisu./

55 U plánu INFO činnosti je uložen rukou psaný komentář: „– znovu pojat a zpracován do přílišné šíře, – rozptyluje síly a neodpovídá reálným možnostem čs. rozvědky, – důraz není položen na kvalitu, ale na kvantitativní ukazatele, – pozornost třeba orientovat na hlavní a rozhodující úkoly, – při hodnocení info činnosti pak důsledněji posuzovat, zda čs. rozvědka reagovala včas a v dostatečné míře na rozhodující události, zejména těch, které se bezprostředně dotýkaly ČSSR a ZSS. ŠENER [?]25/1.“

Dokument č. 3

1989, 6. dubna – Praha. Doplněk k plánu informační činnosti Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti na rok 1989, čj. A-0060/17-89⁵⁶

Zpracování doplňku k plánu informační činnosti vychází ze zhodnocení stanovisek generálního tajemníka ÚV KSČ s. M. JAKEŠE⁵⁷ a FMV s. F. KINCLA⁵⁸ k plánu informační činnosti čs. rozvědky v roce 1989.⁵⁹

Schválený a platný plán informační činnosti z něhož vychází zaměření rezidentur rozpracovává uvedený doplněk zejména z hlediska zvýraznění plnění úkolů pro informování a rozhodování čs. stranického a státního vedení, jakož i hlavních úkolů vyplývajících z dohod s rozvědkou SSSR a rozvědkami dalších ZSS. Zpracovaný doplněk zdůrazňuje i nezastupitelný podíl čs. rozvědky na rozkrývání neplnění závěrečného dokumentu VNS ze strany Západu. Stává se tak organickou součástí plánu informační činnosti a zpřesněním orientace čs. rozvědky po linii info.

V této souvislosti je nezbytné orientovat informační činnost zejména na tyto úseky:

EKONOMIKA /oblast VII./ k úkolům č. 21 až 23⁶⁰

a) Hodnocení průběhu restrukturalizace výrobního, obchodního a finančního systému v ČSSR politickými, hospodářskými a finančními kruhy Západu. Odraz tohoto hodnocení zejména v úvěrových podmínkách.

b) Od 18. 7. 1988 začaly v ES práce na analýze komplexních vztahů ES – Východ jako alternativy ve vztahům USA – SSSR. Sledovat tento proces, který by měl vyústit ve vypracování globální koncepce vztahů ES – Východ v ekonomické, politické a bezpečnostní oblasti. Stanoviska zemí ES k jednotlivým aspektům vypracovávané koncepce a v kterých případech se prosazují jejich vlastní zájmy. Specificky sledovat přístup ES a členských zemí k myšlence „evropského domu“. Názory na možnosti ZSS

56 Prvopis doplňku byl náčelníkem 17. odboru mjr. Karlem Suchopárem-MÍŠKEM postoupen 10. odboru I. S-SNB.

57 Generálním tajemníkem ÚV KSČ byl Miloš Jakeš od 17. 12. 1987 do 24. 11. 1989.

58 Genpor. Ing. František Kincl (nar. 1941) byl ministrem vnitra ČSSR od 13. 10. 1988 do 3. 12. 1989.

59 Doplněk byl operativním odborům předán s úvodním slovem náčelníka I. S-SNB genmjr. Karla Sochora: „S plánem informační činnosti rozvědky byl cestou MV ČSSR seznámen generální tajemník ÚV KSČ. Na základě jeho stanoviska uložil ministr vnitra zvýraznit v plánu a především v činnosti čs. rozvědky plnění úkolů pro informování a rozhodování čs. stranického a státního vedení, jakož i hlavní úkoly, vyplývající z dohod s rozvědkou SSSR a rozvědkami dalších ZSS. Do plánu výrazněji zahrnout i podíl čs. rozvědky na rozkrývání neplnění závěrečného dokumentu VNS ze strany Západu.

17. odbor rozpracoval úkoly vyplývající pro zaměření infočinnosti /příloha/.

Ukládám, aby po linii operativního řízení rezidentur byla přijata příslušná opatření k zabezpečení stanovených úkolů.“

60 Srv. Dokument č. 2.

ovlivňovat jejich zbrojní programy prostřednictvím mírových návrhů. Stupeň obav vládních garnitur z ovlivňování vlastního obyvatelstva mírovými návrhy ZSS a jakým způsobem tomu miní čelit.

c) Obsahy konzultací mezi USA a ES k bodu 2.

d) Vývoj postojů zemí ES k TINDEMANSově a DELORSově iniciativě koordinovat úvěrovou politiku zemí ES vůči Východu. Pozadí TINDEMANSova postoje.⁶¹

e) Sledovat tendenci prosazující se v ES spojovat jednání se ZSS s problematikou lidských práv. Hlavní nápor se bude soustřeďovat na RSR, ČSSR a NDR /v případě NDR bude hrát patrně hlavní úlohu NSR/. Nevylučují se pokusy stavět proti sobě ZSS v problematice lidských práv. V tomto procesu bude využíváno zejména MLR a PLR.

f) V případě ČSSR se nyní v ES hledají vhodné formy ekonomického tlaku. Zjišťovat podrobnosti úvah v ES o zaměření tohoto tlaku.

g) Rozpory mezi hospodářskými a vládními kruhy na rozsah spolupráce s ČSSR.

h) Stupeň zájmu západních hospodářských kruhů na společném podnikání v ČSSR.

IDEO DIVERZE /oblast VIII./ k úkolům č. 24 a 25

VATIKÁN k úkolu č. 26⁶²

I d e o d i v e r z e

Zaměřit se na získávání informací k podněcování tzv. občanských iniciativ v ČSSR k politickým akcím, občanské neposlušnosti a ke snahám o legalizaci opozice. Na úsilí o dosažení politické plurality včetně snah o vznik politických stran.

Konkrétní kroky k internacionalizaci opoziční činnosti v rámci ZSS.

V a t i k á n

Získávat informace:

a) k cílům a taktice Vatikánu vůči ČSSR. O jeho záměrech k řešení aktuálních problémů ve vztazích mezi státem a církví, zvláště obsazování biskupských míst a aktivitách k realizaci závěrů o náboženských svobodách ze Závěrečného dokumentu VNS KBSE.

b) k postoji Vatikánu k hlavním mezinárodním problémům, zejména války a míru, ostatním všelidským globálním problémům[m] a procesu evropské bezpečnosti a odzbrojení.

61 Ke zprávě belgického premiéra Lea Tindemanse z roku 1975 stručně LUŇÁK, Petr: *Západ*, s. 323.

62 Srv. Dokument č. 2.

DALŠÍ HLAVNÍ ÚKOLY /oblast IX./ k úkolu č. 34⁶³

Ofenzivní podchycování konkrétních případů porušování lidských práv v jednotlivých západních zemích i v NNZ, jejich monitorování a sledování přístupu vlád a příslušných institucí zabývajících se problematikou lidských práv k jejich řešení. Přístup západních zemí a NNZ k otázce úpravy právních vnitrostátních aktů v souladu se závěry vídeňské následné schůzky.

/Archiv bezpečnostních složek, f. I. správa SNB, kr. 475, sl. INFO-PRODUKCE, 1989 (10/6/INFO). Originál strojopisu./

Dokument č. 4

1989, 18. června – Praha. Hodnocení činnosti Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti za první pololetí 1989, čj. A-0061/10-89

[...] ⁶⁴

Při hodnocení činnosti I. S-SNB za 1. pololetí 1989 je třeba vycházet z následujících skutečností:

- v současné době probíhá přehodnocování systému plánovací činnosti v rámci FMV i I. S-SNB,
- ministrem vnitra ČSSR nebyl, a již ani nebude schvalován plán práce I. S-SNB na rok 1989,
- pro rok 1989 nebylo vydáno Nařízení náčelníka I. S-SNB,
- přijaté plány operativních odborů I. S-SNB vychází z ukazatelů kvality, využitelnosti a orientačně i kvantitativně stanovených pro rok 1988,
- na plnění úkolů 1. pololetí měl bezprostřední dopad komplex opatření realizovaných v rámci přestavby na I. S-SNB, zejména změna struktury, snížení počtu řídicích článků, jakož i kádrové změny v náčelnickém sestavu,⁶⁵
- výslednost v agenturně operativní práci zvláště na rezidenturách negativně ovlivnila zrada KP PANT.⁶⁶

63 Srv. Dokument č. 2.

64 Hodnocení na jednání operativní porady náčelníka I. S-SNB předložil 28. 6. 1989 náčelník 10. odboru pplk. PhDr. Z. Tomíšek-GRUS.

65 Srv. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace*, s. 186–195.

66 Srv. BĚLOUŠEK, Daniel: *Akce PANT. Příběh Vlastimila Ludvíka, posledního defektora komunistické rozvědky*. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek č. 6*, ABS, Praha 2008, s. 243–260.

Agenturně operativní činnost byla orientována na plnění hlavních úkolů – tj. rozpracování objektů, budování sítě TS a zabezpečení kvalitní výstupní informace pro stranické a státní orgány.

Hodnocení činnosti I. správy SNB za 1. pololetí 1989 zahrnuje výsledky za období od 26. 11. 1988 do 17. 5. 1989 pokud jde o informační produkci, a za období od 1. 1. 1989 do 31. 5. 1989 pokud jde o budování sítě TS.

1/ Rozpracování objektů a budování sítě TS

Úkoly v této oblasti byly orientovány na rozpracování objektů HN–USA a další prioritní objekty nejbližších spojenců HN–USA, tj. NATO a Japonska.

Důraz byl položen na získávání TS s přímou orientací do hlavních a rozhodujících objektů, se záměrem vytvořit pro čs. rozvědku přístup k utajovaným, rozvědně zajímavým dokumentům a informacím.

Dosažené výsledky však ukazují, že převážná část nově získaných TS nemá možnost získávat rozvědné informace z těchto objektů.

Nedaří se realizovat přímé průniky do hlavních a rozhodujících objektů, ve skluзу jsou i přípravné ukazatele pro rok 1990, stanovené Střednědobým plánem I. S-SNB na léta 1986–1990.

Budování sítě TS za I. pololetí 1989

ODBORY	TS	TYPY	STYKY
PR	5 A, 4 DS	14	29
26.	1 A	4	21
69.	3 DS	2	7
80. + OO-StB	–	12	45
NR	–	–	1
Celkem	6 A, 7 DS	32	103
Srovnání s I. pol. roku 88	13 TS	38 ET	135 ES

dle priorit:

ODBORY	HN–USA			NATO, Japonsko			Ostatní objekty		
	TS	Typy	Styky	TS	Typy	Styky	TS	Typy	Styky
37.	–	1	8	2	3	4	1 A, 1 DS	2	2
47.	–	–	–	–	–	–	1 A	3	7
52.	1 A	5	8				2 A, 1 DS	–	–
PR celkem	1 A	6	16	2 DS	3	4	4 A, 2 DS	5	9
26.	–	2	2	–	–	–	1 A	2	19
69.	1 DS	1	1	1 S	–	–	1 DS	1	6
80.+ OO-StB	–	3	8	–	3	14	–	6	23
NR	–	–	–	–	–	–	–	–	1
Celkem	1 A, 1 DS	12	27	3 DS	6	18	5 A, 3 DS	14	58

2/ Řízení stávající sítě TS

Odbory	Ze stávající sítě TS /A+DS/ I. S-SNB se podílelo		
	na informační činnosti	na vyhledávací a reprodukční činnosti	na námětové a realizační činnosti
37.	45	10	8
47.	počet neuvádí ⁶⁷	neuvádí	neuvádí
52.	15	–	6
PR	60	10	14
26.	38	11	12
69.	23	2	–
80.	15	1	3
NR	4	1	1
Celkem	140	25	30

Podíl TS na informační produkci /politické, materiálové a zpravodajské/ je srovnatelný s minulým obdobím r. 1988. K podstatnému poklesu však došlo ve využívání TS v oblasti reprodukce sítě. Nedostatečně je tato metoda využívána u všech operativních odborů, až snad s výjimkou odboru 26 a 37.

Opatření ke zkvalitnění řízení TS a rozšíření rozvědných možností byla provedena u 40 TS, nejvíce na odboru 37 /u 13 TS/.

3/ Informační produkce I. S-SNB

Hodnocení pokrývá období od 26. 11. 1988 do 17. 5. 1989 a zahrnuje produkci politickou, vědeckotechnickou a zpravodajskou /ZKR/.

a/ Politická informace

aa/ Výslednost politické produkce I. S-SNB celkově

	Plnění 1. pol. 1989	Plnění 1. pol. 1988
kvalita	3,5	3,5
externí využitelnost	77,4% /1652 IP/	77,3% /1990 IP/
dokumenty	10,1% /216 IP/	8,8% /227 IP/
VC + C	3,5% /76 IP/	4,7% /122 IP/
informace k INN	9,7% /208 IP/	12,4% /319 IP/
informace k USA	8,8% /189 IP/	11,0% /283 IP/
celkové množství	21311 IP	2575 IP
podíl TS na produkci	42% /897 IP/	49,2% /1267 IP/
podíl agentů	18,3% /391 IP/	22,4% /579 IP/

67 Zde je vepsána poznámka: „(slovně bylo)“

ab/ Podíl odborů na politické informaci

	kvalita	exter. využitel.	tajné dokumenty	množství
I. S-SNB	3,51	77,4 %	10,1 %	2131
26. odbor	3,38	80,5	9,6 /40/	416
37.	3,42	81,0	12,3 % /98/	795
47.	3,58	81,0	5,1 /19/	372
52.	3,76	66,3	10,5 /29/	276
69.	3,50	75,0	19,2 /20/	104
18.	3,69	46,1	–	13
23.	3,21	100,0	7,1 /1/	14
80. + OO	3,68	70,6	7,7 /9/	116
80.	3,85	57,1	14,2 /1/	7
17.	4,60	20,0	–	5

ac/ Tématická struktura politické informace

	počet	exter. využitel.	kvalita
ideodiverze	507	79,2	3,4
vnitřní polit.	305	74,4	3,6
krizová situace	269	71,0	3,6
ES/EKON	241	83,8	3,3
INN	208	87,0	3,6
USA	189	75,6	3,5
NATO	99	72,7	3,5
mírové hnutí	76	81,5	3,4
KBSE	68	70,5	3,6
ČLR	61	85,2	3,6
atd.	–	–	–

Komentář:

1. Ukazatelé kvality a externího využití IP zůstávají celkově na stejné úrovni jako za srovnatelné období r. 1988. K poklesu došlo při plnění problematiky HN–USA a INN. Dále se snížil podíl TS na politické produkci.

2. K podstatnému snížení kvality produkce došlo na rezidenturách odborů 47 a 52. Nejlepší výsledky byly dosaženy na rezidenturách Bonn a Vídeň.

3. Nedaří se plnit úkol v získávání VC + C infopodkladů.

4. V získávání tajných dokumentů dosahuje nejlepších výsledků odbor 37, což se odráží současně v kvalitě i vysoké využitelnosti.

5. Ze získaných informačních podkladů bylo zpracováno pro GT ÚV KSČ 58 výstupních informací, ostatní součásti ÚV KSČ – 48, prezidenta ČSSR – 10, vládu ČSSR – 64, ministra vnitra ČSSR – 82, FMZV – 70, FMZO – 77, ZS GŠ MNO – 47, atd.

b/ Produkce vědeckotechnické rozvědky

ba/ Výslednost materiálové produkce I. S-SNB celkově

	Plnění 1. polovina 1989	Plnění 1. polovina 1988
kvalita	2,9	2,9
využitelnost	100 %	100 %
mat. do voj. problematiky	27,4 % /75/	32,9 % /84/
počet VC + C	10,5 % /31/	7,9 % /22/
množství	339	255
podíl sítě TS	53,6 % /147/	61,9 % /158/

bb/ Podíl odborů na vědeckotechnické produkci

	Počet	Kvalita
18. odbor	–	–
23.	5	3,0
26.	3	3,0
37.	2	3,3
47.	2	3,0
52.	4	3,0
80. + OO	49	2,9
Celkem	65	2,9

bc/ Tématická skladba vědeckotechnické produkce

vojenská a bezpečnostní problematika	75 materiálů
energetika, včetně jaderné	67
chemie, zdravotnictví a zemědělství	60
elektronika a výpočetní technika	49
strojírenství a metalurgie	18
ostatní problematiky	5

Komentář:

1. Na dobré úrovni jsou plněny úkoly v průměrné kvalitě, počtu materiálů, podílu materiálů do vojenské problematiky a podílu TS na produkci.

2. I když nebylo dosaženo požadovaného podílu VC a C materiálů, je proti minulému období podstatně vyšší vyčíslený finanční přínos vyhodnocených materiálů, který činí za I. pololetí 1989 43 miliard Kčs /v r. 1988 – 4,5 miliard Kčs/.

c/ Zpravodajská produkce ZKR

Zahrnuje období 1. 12. 1988 – 22. 5. 1989

ca/

	Plnění 1. pol. 1989	Plnění 1. pol. 1988
kvalita	3,22	3,10
externí využitelnost	71,2 %	77,4 %
dokumenty	5 % /10/	3,8 % /12/
VC + C	9,6 % /19/	11,0 % /34/
množství	242 IP	310 IP
podíl TS na produkci	28,0 % /56/	33,5 % /104/

cb/ Podíl operativních odborů na zpravodajské produkci

Odbor	Počet	Kvalita	Exter. využitelnost
23. odbor	4	3,0	–
37.	8	3,5	–
47.	4	4,0	–
52.	8	3,0	28,5 %
80. + OO	20	–	–

Komentář:

1. Stabilní trend v kvalitě i počtu IP.

2. Nižší využitelnost IP. Ze získaných vstupů nebylo možno zpracovat souhrnnější informace. Nadále přetrvávají problémy v podílu sítě TS na produkci a množství získaných VC a C materiálů.

3. Používaný název „Zpravodajská produkce“ nevystihuje plně reálnou výslednost rozvedky po linii ZKR. Je třeba odlišit poznatky o zasahování speciálních služeb do politické, ideologické i ekonomické oblasti a:

- tyto integrovat do systému vypracovaného 17. odborem. Od informací bezprostředně sloužícím boji proti nepřátelským speciálním službám, tzn. operativním poznatkům.

- pro které zpracovat jiný hodnotící systém.

d/ Aktivní a vlivová opatření

Plán práce v oblasti aktivních opatření zdůraznil prioritu v dosahování vysoké účinnosti aktivních a vlivových opatření. Pozornost byla věnována zejména speciálním službám a ideodiverzním centrům, dále problematice hlavního nepřítel USA, NATO, oblasti ekonomiky, hnutí nezúčastněných zemí a ČLR. Bylo započato s rozpracováním problematiky lidských práv s ohledem na jejich rostoucí význam v budoucnosti. Poprvé byl v praxi odboru uplatněn zdokonalený systém vyhodnocování aktivních opatření.

V prvním pololetí roku 1989 bylo předloženo celkem 87 námětů, což je opticky o 58 méně než za stejné období v roce 1988 /pokles o 40 %/. Na tento nižší počet přijatých námětů mají, mimo již zmíněného úsilí o zvyšování kvality, vliv i zpřísněná kritéria při oponentuře námětů. Realizováno bylo v tomto pololetí 33 námětů. Pokud jde o podíl vlastního pracoviště /36. odboru/, stanoví plán práce podíl na námětové činnosti 25 %. V hodnoceném období se podílel na již realizovaných AO 66,6 %, na akcích v realizaci 37,1 %. Z hlediska kvality se na AO hodnocených velmi účinné – podílel 40 %, na AO hodnocených účinné – 41 % oproti 21 % podílu málo účinných. To odpovídá požadavku, aby námětová činnost odborného pracoviště patřila z hlediska kvality k nejlepším.

V globálním pohledu na námětovou činnost odborů I. správy je nutno konstatovat, že řada nedostatků konstatovaných v minulých hodnoceních přetrvává. Z hlediska kvality i kvantity celosprávný průměr převyšuje jen odbor 37 /16 námětů/, v jehož působnosti k nejlepším rezidenturám patří Vídeň, Londýn a Paříž. Z hlediska realizace AO u odboru 37 patří k nejlepším rezidentury Vídeň, Brusel a Bonn. Dobrou úroveň si zachoval odbor 47 a jím řízené rezidentury /14 námětů/. V námětové činnosti se v nejlepším světle jeví rezidentura Damašek a v realizační činnosti rezidentura Peking. Podstatně je třeba zvýšit zapojení zejména severoamerických rezidentur odboru 52 do námětové i realizační činnosti. Námětová činnost oblastních odborů zůstává nadále na nízké úrovni /12,6 %/. Důvod lze částečně spatřovat v limitovaných realizačních možnostech prostřednictvím kvalifikovaných kanálů. Mezi lepší OO S-StB patří České Budějovice.

Celkem bylo v hodnoceném období realizováno 33 akcí – z toho 5 AO velmi účinných, 12 AO účinných, 11 AO uspokojivě účinných a 5 málo účinných. V námětové a realizační činnosti se výrazně odrazily tyto skutečnosti:

- přechod odboru 36 na nová kritéria hodnocení. Za zcela ukončenou akci je považováno jen AO, které bylo realizováno, včetně získání ohlasů a stanovení dopadu, umožňující závěrečné vyhodnocení kvality. Tento náročnější přístup zamezuje převod realizovaných akcí do následujících období.

- pokračující tlak vedení odboru i vedení I. správy na komplexnost a kvalitu předkládaných námětů, se kterým se dosud řada příslušníků obtížně vyrovnává.

- případ PANT, v jehož rámci byla pozastavena operativní činnost většiny rozhodujících rezidentur a u každého AO musela být individuálně posuzováno zda povolit či pozastavit realizaci.

Aktivní opatření byla realizována v 7 operacích, z nichž 4 byly stanoveny jako prioritní:

- V oblasti politické rozvědky byly plněny úkoly diskreditace USA pro jejich podíl na podněcování lokálních konfliktů, odhalování podvrtné činnosti USA v LA a diskreditace SDI. Neplněny zůstaly úkoly podpory mírových jednání, prohlubování rozporů mezi KS ZE a USA, diskreditace US konzervativních politiků. Tento stav je zaviněn zejména slabou činností rezidentur v USA a Kanadě. Bylo realizováno 7 akcí, 2 AO vyhodnocena jako velmi účinná a 4 jako účinná.

- V oblasti speciálních služeb byly plněny úkoly v odhalování činnosti speciálních služeb USA a VB, diskreditaci konkrétních KP služeb protivníka, v odhalování podílu USA na mezinárodním terorismu. Neplněny zůstaly úkoly v odhalování a kompromitování speciálních služeb NSR a Francie. Realizováno bylo 5 akcí, 2 vyhodnoceny jako účinné. K námětové činnosti se dosud nepodařilo zaktivizovat odbor 25 a i když se zintenzivnila spolupráce s II. správou, nepřinesla dosud výsledek.

- V oblasti ideodiverze byly plněny úkoly k diskreditaci Nadace CH 77, rozvíjeny akce pro ztížení sjednocování církevních nelegálních struktur, zejména s CH 77; pokračováno v diskreditaci představitelů slovenského nacionalismu a klerofašismu. Neplněny zůstaly úkoly k činnosti části špiček nepřátelské čs. emigrace. Celkem realizováno 6 akcí, jedno AO vyhodnoceno jako velmi účinné, dvě AO účinná. Na dobré úrovni probíhala součinnost s II. správou na území ČSSR.

- V oblasti ekonomiky byl plněn úkol objasňování problému zadluženosti rozvojových zemí, jako důsledek ekonomické politiky KS. Neplněny zatím zůstaly úkoly na vytváření příznivých podmínek při prosazování ekonomických záměrů ČSSR /otázka, zda jsou jasné/, ovlivňování integračních procesů v ZE v souladu se zájmy ZSS a v efektivním členění hospodářským sankcím VKS vůči ZSS a rozvojovým zemím. Námětová činnost rezidentur /zejména odboru 69/ je stále nízká, vleklé jsou i problémy s realizací námětů.

e/ Odbor ZKR, ideodiverze a emigrace – kontrarozvědná činnost

Hlavní speciální služby protivníka pokračovaly v činnosti proti ČSSR přibližně ve stejném rozsahu a úrovni jako v minulém období roku 1988. Výraznější aktivita byla zaznamenána u amerických a britských speciálních služeb a speciálních služeb Holandska. Ve Španělsku byla přijata opatření k omezení pohybu cizích diplomatů v některých oblastech země, což se plně vztahuje i pro pracovníky čs. zahraniční služby.

Z hlediska celkového zaměření činnosti, forem a metod práce speciálních služeb protivníka byly podchyceny snahy o průniky do čs. objektů, typování a kontakty s pokusem získání pracovníků čs. zahraniční služby k agenturní spolupráci nebo emigrací spojených s psychologickým nátlakem i různých forem zastrasování. Mimo využívání technických prostředků zůstává jednou z hlavních metod v činnosti těchto služeb práce s řízeným podstavem.

Rozvědná služba NSR – BND přijala opatření k přehodnocení dosavadního zaměření činnosti ve směru intenzifikace práce, přičemž důraz je kladen na agenturní

rozvědku a v rámci toho na získávání agentury schopné předávat informace z nejvyššího stranického a státního vedení socialistických zemí včetně ČSSR.

V hodnocení období nebyly zaznamenány pokusy speciálních služeb protivníka o kontakty kádrových příslušníků čs. rozvědky. Závažnou skutečností s negativním dopadem pro čs. rozvědku však byla emigrace LUDVÍKA zařazeného na rezidentuře Dillí, který se dal k dispozici britským speciálním službám a má se nacházet ve Velké Británii.

Na úseku práce po linii ideodiverzních center a emigrace bylo v hodnoceném období zaznamenáno zvýšení intenzity jejich nepřátelské činnosti se zaměřením na ovlivňování veřejného mínění, nabádání k projevům hromadné neposlušnosti obyvatelstva, zejména mládeže a na podporu činnosti nelegálních struktur v ČSSR.

Z hlediska působení proti ČSSR se ideodiverzní centra a emigrace zaměřují na „využití“ prostoru a všech možností daných procesem přestavby a demokratizace i závěrů přijatého dokumentu VNS zejména v oblasti lidských práv. Do popředí vystupuje jejich zájem o zvýšení angažovanosti čs. disidentů a opozičních skupin především v politické a ekonomické oblasti a nalezení vhodné osobnosti, která by sjednotila i zvýšila autoritu opozičního hnutí a mohla se ucházet o vysoké státní funkce včetně politické moci.

K výraznějším změnám v zaměření činnosti IDC a emigrace v hodnocením období nedošlo, trvá jejich úsilí a snahy o narušování výstavby socialismu v naší zemi. Byly podchyceny tendence k aktivizaci vzájemné spolupráce emigrace ze socialistických zemí /PLR, MLR/.

Charakteristika činnosti i aktivity speciálních služeb protivníka, IDC a emigrace proti čs. ZÚ a čs. občanům v zahraničí vyplývá z níže uvedených případů:

- 3 pokusy o získání čs. občanů ke spolupráci, z nich 2 provedly holandské služby, 1 americký FBI /pracovník ZS/GŠ zadržen při operativní akci, která zadokumentována a po odmítnutí spolupráce došlo k jeho vyhoštění/,

- 2 pokusy o kontakt pracovníků čs. ZÚ v Paříži a v Athénách,

- 4 čs. diplomaté /3 KP a TS čs. rozvědky/ vyhoštěni z Velké Británie bez uvedení důvodů, nesouviselo s operativní činností, šlo výhradně o politický záměr, provedeno reciproční opatření ve stejném rozsahu,

- 4 případy emigrace čs. občanů dlouhodobě vyslaných do zahraničí, v 1 případě bylo včasným opatřením již připravené emigrace zabráněno, 116 čs. občanů emigrovalo v Kanadě s využitím leteckého spojení Praha – Havana,

- 18 demonstrací před čs. ZÚ v různých zemích z nichž 13 na podporu propuštění Havla, ostatní za náboženskou svobodu, proti výstavbě vodního díla na Dunaji atd., akce byly organizovány emigrací a IDC,

- 5 pokusů o průnik do objektů čs. ZÚ,

- 10 případů krádeží spojených s průnikem do bytů a vozidel pracovníků čs. zahraniční služby z toho 2 případy loupežného přepadení,

- 2 případy provokace, zneužití firemního názvu Strojimportu v Bogotě a poštovní zásilky do Španělska k zaslání drogy /heroin/, široká publikace pašování čs. zbraní přes Itálii kolumbijským partyzánům.

Mimo uvedených případů došlo při demonstracích k postříkání barvami i dalšímu znečištění budov několika čs. ZÚ a úmyslnému poškození vozidel, prostřelení okna na čs. ZÚ Tirana a k dalším násilným akcím.

Pro porušování obranného režimu, obohacování, použití alkoholu při řízení vozidla s následnou havárií, obvinění z krádeže v obchodě a pro přípravu emigrace bylo 5 pracovníků čs. zahraniční služby odvoláno do ČSSR včetně přijetí dalších opatření.

Po linii odboru ZKR, ideodiverze a emigrace jsou průběžně přijímána opatření s cílem dalšího zkvalitnění a zefektivnění práce odboru v činnosti proti hlavním speciálním službám protivníka, center ideodiverze a emigrace, vytváření předpokladů pro průnik do zájmových objektů i z hlediska zvyšování bezpečnosti a ochrany čs. ZÚ, čs. kolonií i dalších čs. institucí v zahraničí.

Závěry a návrhy opatření

Změny organizační struktury, kádrového sestavu, jakož i nové podmínky pro práci I. S-SNB vyžadují:

1. Na základě rozboru přehodnotit rozmístění sil a prostředků čs. rozvědky a upřesnit její hlavní zaměření:

- v agenturně operativní činnosti se orientovat na vytváření podmínek k realizaci přímých průniků do hlavních a rozhodujících objektů s důrazem na objekty speciálních služeb;

- posoudit a připravit racionální zúžení činnosti po linii politické rozvědky včetně selektivního rozsahu teritoriálního působení;

- zvýšit účinnost práce po linii zahraniční kontrarozvědky a ideodiverzních center v úzkém propojení s útvary kontrarozvědky v boji proti vnitřnímu i vnějšímu protivníkovi, při ochraně ekonomických zájmů a plného rozvinutí rozvědné činnosti z vlastního teritoria;

- po linii VTR zvýšenou pozornost věnovat zlepšování podílu VC + C materiálů, které mají rozhodující význam z hlediska kvality a efektivnosti rozvědné výslednosti;

- po linii NR upevnit pozice nelegálního aparátu v zahraničí zejména na teritoriu Západní Evropy /země NATO/ a vytvářet podmínky pro zabezpečení úkolů pro případ MBO;

- aktivní a vlivová opatření prioritně orientovat na podporu nových prvků zahraniční politiky ČSSR a ZSS včetně aktuální problematiky KBSE.

2. Zvýraznit obranu aparátu rozvědky, zásadně zvýšit úroveň konspirace v centrále i na rezidenturách.

Přijmout opatření ke zkvalitnění výběru a komplexní přípravy příslušníků pro práci na rozvědce.

[...] ⁶⁸

68 Z prostorových důvodů není editována stručná příloha s názvem „Informace o naplňování Závěrečného dokumentu porady náčelníků rozvědek ZSS v Berlíně v r. 1988“.

Příloha k čj. A-0061/10-89

Morálně politický stav v 1. pololetí 1989

Pro formování morálně politického stavu příslušníků čs. rozvědky v hodnoceném období byl určující vývoj společnosti na cestě přestavby a demokratizace, dopady strukturální přestavby na I. správě SNB a snaha o změnu stylu a metod práce, ale také důsledky zrady v akci PANT.

Úsilí náčelníků, pracovních a stranických kolektivů bylo orientováno na rozvoj pracovní iniciativy a aktivity orientované ke splnění plánovaných úkolů. Podstatnou podporou této iniciativy jsou právě probíhající besedy se členy strany. Převažuje v nich otevřenost, kritický a sebekritický přístup a snaha realizovat rozpracované závěry 7. pléna ÚV KSČ na naše podmínky a aktivizovat každého pracovníka.

Hlavním kritériem pro posouzení a hodnocení úrovně morálně politického stavu je současný stav plnění stanovených služebních úkolů. Přetrvávají i nadále problémy v nerovnoměrném plnění hlavních úkolů na rezidenturách, ale i na jednotlivých odborech.

Ze zpráv, ve kterých hodnotí jednotliví náčelníci odborů morálně politický stav z pohledu dosažených pracovních výsledků je možno učinit tyto obecné závěry:

1. Vážnou objektivní příčinou dočasného poklesu výslednosti a narušení rytmu na rezidenturách a částečně i na operativních odborech centrály jsou důsledky zrady v akci PANT. Situace si vyžádala mimořádné úsilí při eliminaci negativních dopadů na operativní činnost pracovišť v centrále i v zahraničí. Celá řada náčelníků a KP prokázala morální odpovědnost při důsledné analýze následků zrady a aktivní přístup k zabezpečení nezbytných opatření bez ohledu na čas. Některé dopady budou mít bezesporu dlouhodobý charakter.

2. Ze subjektivních příčin, které převládají je rozpor mezi verbální podporou politiky KSČ a úkolů přestavby a mezi adekvátním odrazem v plnění služebních povinností, což se často projevuje v rutinérství, ve vykonavatelském a netvůrčím přístupu k práci a v čekání pokynů ze shora. Pozitivní tendence, jako je novátorský pohled na řešení rozhodujících úkolů, vysoká pracovní morálka, nápaditost, zdravé riziko a vysoká osobní odpovědnost mají v pracovních kolektivech často menšinové zastoupení.

3. U určité části KP i náčelníků se nadále projevuje netečnost, lhostejnost, pohodlnictví a malý zájem o řešení aktuálních problémů. Někdy převládá pocit sebeuspokojení s průměrem. Mezi jednotlivými rezidenturami i KP v centrále existují nezdůvodnitelné rozdíly, třebaže podmínky mají stejné. Rozdílné jsou individuální předpoklady, úroveň řídicí a organizační práce, úroveň kontroly a často i realnost postavených úkolů. Mezery jsou v profesionální zdatnosti, ve znalostech předpisů a nařízení, mnohdy je neuspokojivý stav v odborné a legalizační přípravě. Doposud malou úlohu při řízení a hlavně při výchově mladých KP sehrávají VSRS /viz podklady náčelníků odborů 26, 69, 18, 27, 23/.

4. Na některých rezidenturách se projevují nežádoucí tendence trvalejšího poklesu ve výslednosti /PEKING, AMMÁN, JAKARTA/. Pro dlouhodobě negativní přístup k plnění operativních úkolů na rezidenturách museli být odvoláni nebo budou odvoláni někteří KP /BOROVICA/⁶⁹ rezidentura Dillí, HAMPL⁷⁰, rezidentura Washington.

Nekoncepční a málo sebekritický přístup k plnění úkolů je vytykáán rezidentuře Alžír. Rozpory osobního rázu a nežádoucí vztahové problémy se objevily na rezidentuře Mexiko. Tyto okolnosti nutí k zamyšlení nad současnou úrovní kádrové práce a odpovědnosti za výběr, přípravu a vyslání KP do zahraničí.

K dokreslení celkového morálně politického stavu patří některé statistické údaje. V hodnoceném období odešlo z I. S-SNB 43 KP. Z toho 21 přemístěno k jiným součástem MV,

14 uvolněno do důchodu,

8 uvolněno bez závažných důvodů nebo propuštěno.

Závažné jsou případy propuštění s. GOLÍKA⁷¹ z 80. odboru z morálních důvodů, dále pak řešené případy uvolnění s. ŽÁKOVSKÉHO⁷² z organizačního odboru z politických důvodů, propuštění s. HYNKA⁷³ z 50. odboru pro krádež v obchodním domě v zahraničí a řešení případu s. VAVROŠE⁷⁴ pro opakované hrubé nedostatky v chování.

Pro porušení zásad bdělosti a ostráživosti, pro nedbalé plnění služebních povinností nebo pro porušení rozkazů a nařízení bylo uloženo 10 kázeňských trestů.

Závažný je případ hrubé nedbalosti KP VAJDY⁷⁵ z 28. odboru, při kterém došlo k odcizení speciálního spojovacího zařízení, čímž došlo ke značné materiální škodě a případ ztráty vnitřního telefonního seznamu KP BARNETEM⁷⁶ z 26. odboru, který byl naštěstí amnestován.

Nezanedbatelné jsou i další negativní jevy, které ovlivňují život pracovních kolektivů. Je to např. falešné kamarádství, neupřímnost a nezdravé vztahové záležitosti. Na mnoha místech, kde je malá náročnost náčelníků a malá odvaha řešit nepopulární problémy jsou i náznaky uvolnění kázně a pracovní morálky. Opět je možno již v ranních hodinách, vidět vyesdávat řadu KP v kantině. Nadále rostou případy rozvodů /odbor 37, 28 a 50/.

69 Pod krycím jménem BOROVICA působil starší referent specialista mjr. Josef Prievozník (nar. 1948).

70 Pod krycím jménem HAMPL působil starší referent rezidentury Washington npor. Ing. Vít Jech (nar. 1954).

71 Starší referent specialista mjr. JUDr. Milan Golík (nar. 1951) do 31. 3. 1989 působil na 80. odboru I. S-SNB pod krycím jménem RAMEŠ.

72 Starší referent npor. Jiří Žákovský (nar. 1960) opustil 30. 6. 1989 organizační odbor I. S-SNB.

73 Starší referent mjr. Pavel Hynek (nar. 1947), který na 50. odboru I. S-SNB působil pod krycím jménem SRNKA, byl uvolněn 30. 9. 1989.

74 Starší referent specialista mjr. Ing. Václav Pomikálek (nar. 1947), který na 37. odboru I. S-SNB působil pod krycím jménem VAVROŠ, byl propuštěn 31. 1. 1989.

75 Starší referent mjr. Michal Molnár (nar. 1950), který na 28. odboru I. S-SNB působil pod krycím jménem VAJDA, byl 1. 7. 1989 přemístěn na XIII. S-SNB.

76 Starší referent specialista kpt. Ing. Pavel Prokop (nar. 1951), který na 26. odboru působil pod krycím jménem BARNET, byl 1. 3. 1989 převeden do 1. zálohy I. S-SNB.

Posuzujeme-li morálně politický stav v celém komplexu je třeba konstatovat, že absolutní většina příslušníků a náčelníků plnila své úkoly odpovědně. Oproti hodnocenému období na konci minulého roku nedošlo ke zhoršení. Ke Dni SNB bylo uděleno 653 finančních odměn, z toho na operativních úsecích 418.

Významný podíl při upevnování morálně politického stavu mají stranické organizace, „Vzorné kolektivy SNB“ a kolektivy usilující o tento titul. Socialistická soutěž a závazkové hnutí mají pozitivní dopad na kvalitativní rozvoj služební, stranické i společenské činnosti.

Do konce roku čeká všechny pracovníky I. S-SNB ještě mnoho práce ke splnění náročných úkolů. K jejich zabezpečení je nezbytné udržet vysokou pracovní morálku a uvědomělý vztah k práci v centrále i v zahraničí. V jednotném úsilí stranických organizací, náčelníků a pracovních kolektivů bude třeba zaměřit pozornost na realizaci úkolů vyplývajících z přestavby a na odstraňování a předcházení uvedených negativních jevů.

/Archiv bezpečnostních složek, f. I. správa SNB, kr. 478, sl. Hodnocení činnosti I. S-SNB za I. pol. 1989 (10/13). Originál strojopisu./

Dokument č. 5

1989, před 1. zářím – Praha. Účinnost provedených změn v organizační struktuře Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti k 1. říjnu 1989, čj. A-0099/10-89⁷⁷

I. Situace⁷⁸

Na mimořádné poradě ministra vnitra ČSSR s jeho náměstkou, konané dne 18. 4. 1988, byla přijata opatření k realizaci usnesení ÚV KSČ a vlády ČSSR k přestavbě v rezortu FMV dotýkající se i I. správy SNB.

V souladu s úkoly vyplývajících z této porady a vydanými osobními pokyny ministra vnitra ČSSR⁷⁹ náčelníku čs. rozvědky, byla stanovena opatření i z pohledů závěrů 7. a 9. pléna ÚV KSČ rozpracována na podmínky I. správy SNB. Postupně byly vypracovány dvě varianty na řešení uloženého úkolu.

77 Dokument zpracovaný plk. Ludvíkem Prošvicem-PODSKALSKÝM pro operativní poradu náčelníka I. S-SNB nakonec nebyl náčelníkem 10. odboru pplk. PhDr. Zdeňkem Tomíškem-GRU-SEM předložen.

78 Srv. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace*, s. 186 an.

79 Ministrem vnitra byl od 20. 6. 1983 do 12. 10. 1988 JUDr. Vratislav Vajnar (nar. 1930).

První varianta návrhu předložená ministru vnitra ČSSR k 25. 5. 1988 vycházela z těchto předpokladů:

- snížení řídicích článků v rozsahu o 1 ZNS a 21 ZNO, což představovalo 31,4 % z celkového stavu náčelníků,
- posílení přímého výkonu služby racionální přestavbou činnosti jednotlivých úseků a problematik,
- zachování početního stavu odborů I. správy SNB.

Návrh této varianty nebyl s. ministrem přijat a striktně uloženo její rozšíření o sloučení vybraných odborů a úseků I. správy SNB.

Druhá varianta návrhu zpracovaná k 7. 6. 1988 pod čj. A-0070/10-88 již zahrnovala:

- sloučení odborů 37 a 42, 26 a 31, 28 a 14. oddělení a spojení organizačního odboru s odborem KAHAN,
- snížení řídicích článků v rozsahu o 1 ZNS, 3 NO, 19 ZNO a 1 náčelníka oddělení, což představovalo 34,3 % stavu náčelníků,
- postupné snižování systemizovaných míst I. správy SNB do 30 osob ve prospěch objektu KAHAN.

Návrh této varianty byl s. ministrem bez připomínek schválen.

Po seznámení služebně-politického aktivu i další nutné přípravě byly na základě RNS č. 21 a 22 ze dne 22. 8. 1988⁸⁰ realizovány výše uvedené změny v organizační struktuře I. správy SNB k 1. 10. 1988 včetně nového rozmístění jednotlivých odborů v objektu „Š“ a stanovení nové podřízenosti v řízení čs. rozvědky.

II. Průběžné hodnocení účinnosti provedených strukturálních opatření

Při současném pohledu a hodnocení provedených změn v organizačních struktuře nelze vzhledem k relativně krátkému období jejich trvání plně a objektivně posoudit skutečnou účinnost a přínos těchto opatření pro zefektivnění celkové činnosti jednotlivých odborů a tím i pro zkvalitnění dosahované výslednosti čs. rozvědky.

Lze však již ukázat na některé zatímní zkušenosti i průvodní jevy, klady i nedostatky či zápory, které se dají obecně shrnout:

a/ - průvodním jevem uskutečněných strukturálních opatření byl jejich mechanický způsob a nedostatečná politická příprava ve stranických a pracovních kolektivech odborů. Svoji roli sehrál i faktor času. Toto se odrazilo v převážně negativním postoji příslušníků odborů, které byly sloučeny k daným skutečnostem, který přetrvává i v současné době.

b/ - ustavením nových odborů 26 a 37 byla vytvořena značně rozsáhlá operativní pracoviště, a to jak z hlediska celkového pracovního zaměření, tak i početního stavu kádrových příslušníků centrály i počtu řízených rezidentur a pracovníků na rezidenturách, což se promítá v náročnosti i složitosti řídicí, organizační a kontrolní činnosti.

80 Srv. Rozkazy náčelníka I. S-SNB č. 21 „Změny v organizační struktuře I. S-SNB“ a č. 22 „Organizační struktura a podřízenost I. S-SNB“ in: http://ustrcr.cz/data/pdf/rozkazy/orstb71-89/rns_21_1988.pdf

Řízení ztrácí operativnost, rozhodovací procesy jsou zdlouhavé, stoupá administrativní náročnost práce a celková zatíženost náčelnického sestavu odborů.

Náročnost úkolů vede k tomu, že problémy se řeší neosobně a papírově, není čas na osobní projednání. Velikost pracovních kolektivů ztěžuje přímý styk vedení odboru s řadovými příslušníky, což má dopad na poznávací činnost i na uplatnění neformální autority náčelníka odboru.

Dosud získané zkušenosti v oblasti řízení nejsou příliš dobré a je obtížné najít v tomto směru výraznější klady, které by změna organizační struktury přinesla.

Na druhé straně však lze předpokládat, že i přes rozdílnost zaměření 26. a 37. odboru se při delším časovém využití strukturální opatření zřejmě pozitivně projeví v daleko efektivnějším využití sil a prostředků obou odborů. Dále v koordinovanějším teritoriálním rozpracování hlavních objektů rozvědného zájmu a tím ve vyšší a kvalitnější výslednosti agenturně operativní a rozvědné činnosti.

Z hlediska srovnání je lepší situace na odboru 37 a značně složitější u odboru 26, vzhledem ke specifické a různorodosti zaměření jeho činnosti, což není na odboru 37.

c/ - spojení organizačního odboru s odborem KAHAN v současný organizační a operační odbor nepřineslo, jak potvrzují zatímní zkušenosti, žádné pozitivní výsledky a ukazuje se jako zcela formální a ztěžující řídicí a kontrolní činnost. Vzdálenost pracoviště KAHAN do centrály, jeho vysoce specializovaný charakter, samostatné vedení administrativy a evidence, skutečnost, že nelze realizovat vzájemnou zastupitelnost vedení odboru, nutnost přijímat opatření a rozhodnutí při různých odborných jednáních souvisejících s výstavbou objektu bez účasti náčelníka odboru i řada dalších záležitostí potvrzující nutnost ustavení objektu KAHAN jako samostatného pracoviště na úrovni odboru I. správy SNB, tedy návrat ke stavu před 1. 10. 1988. Tento závěr potvrzují i výsledky a závěry operativní porady NS ze dne 7. 6. 1989.⁸¹

Jediným, doslova administrativním „kladem“ uvedeného spojení bylo snížení funkce náčelníka odboru na ZNO a tím ušetření místa ZNO organizačního odboru, které mohlo být nahrazeno VSRS bez tohoto způsobu „přestavby“.

d/ - vytvoření nového 28. odboru sloučením se 14. oddělením pro AOP se ukazuje jako vhodné a reálné bez podstatnějších komplikací. Odbor má předpoklady k dobrému plnění úkolů, což se kladně projevuje v praktické činnosti při zabezpečování potřeb operativních odborů. Strukturální opatření přineslo zlepšení v celkové dělbě práce jednotlivých úseků odborů a to i za situace nedostatku vhodné operativní techniky a jejího zdlouhavého vývoje a se značnou závislostí na garantech vývoje a výroby potřebné techniky.

Ukazuje se potřeba zvýšení „klíče“ funkcí pro platové zařazení některých specialistů a kádrového posílení úseku AOP, což je nutné postupně řešit a je doporučováno i ZNS⁸², který odbor řídí.

81 Srv. ABS, f. I. S-SNB, kr. 479, sl. 09. Zápis z operativní porady náčelníka I. správy SNB dne 7. 6. 1989, 12. 6. 1989, bod 1/.

82 Náčelník 80. odboru I. S-SNB byl podřízen zástupci náčelníka I. S-SNB pro vědeckotechnickou rozvědku.

e/ - v souvislosti s provedenými změnami v organizační struktuře I. správy SNB a snížení řídicího aparátu, nebyla do současné doby vyřešena otázka delegace pravomocí na nižší stupně řízení zejména ZNO a VSRS tak, aby to odpovídalo nové situaci. Současný stav vede ke zcela zbytečnému přetěžování náčelníků odborů, kterým pak nezbyvá čas na skutečnou koncepční, organizátorskou, kontrolní a řídicí práci.

Od 1. 10. 1988 došlo ke snížení počtu náčelníků od ZNS až po ZNO o 24 a na druhé straně k vytvoření nových 29 funkcí VSRS s klíčem 40 a 41, celkový počet VSRS je 46. Bylo by zřejmě zajímavé seriozně spočítat a doložit i skutečnou finanční úsporu, která snížením počtu řídicích funkcí a vytvořením jiných funkcí vznikla.

Po zrušení ZNO na početně menších odborech převzali v řadě případů jejich povinnosti VSRS avšak v podstatě bez pravomocí. Dochází tak k podceňování úlohy VSRS i snižování jejich autority v pracovních kolektivech neboť nemají potřebnou formální podporu.

Vzniklou situaci je třeba urychleně řešit. K tomuto 10. odbor již 4. 7. 1989 připravil a NS⁸³ předložil RNS č. 25/1989 „Dočasný přehled pravomocí při řízení I. správy SNB“⁸⁴.

f/ - pozitivním jevem je skutečnost, že přes počáteční obtíže se podařilo do jisté míry sjednotit a stmelit nově vytvořené pracovní a stranické kolektivy na sloučených odborech. Určité negativní momenty, které v tomto směru ještě existují se zřejmě dají v dalším období odstranit.

III. Závěry a opatření

1/ Předložený materiál nepředstavuje celkovou analýzu provedených změn v organizační struktuře z hlediska jejich dopadu a účinnosti na další zkvalitnění a zefektivnění činnosti čs. rozvědky. Jeho záměrem je ukázat jak byla strukturální opatření přijata a pochopena příslušníky nově vytvořených odborů, co je v tomto směru pozitivní, co negativní a co je nutné dále řešit. Jde pouze o průběžné hodnocení, které si neklade za cíl odpovědět na všechny aspekty provedených změn.

2/ Na úrovni vedení čs. rozvědky v časově krátkém období vyřešit otázku delimitace pravomocí a odpovědnosti na nižší řídicí články a urychleně vydat připravený RNS č. 25/1989 – „Dočasný přehled pravomocí při řízení I. správy SNB“.

3/ Znovu posoudit a rozhodnout zda ponechat spojení organizačního odboru s odborem KAHAN s přihlédnutím k závěrům OP NS ze dne 7. 6. 1989.

4/ Ve struktuře nových odborů 26 a 37 zvýraznit vazbu na rezidentury důsledným uplatněním teritoriálního principu, což se především vztahuje na odbor 26. Na těchto odborech věnovat pozornost upevňování vztahů a vazeb v pracovních a stranických kolektivech.

83 Po odvolání gen. Karla Sochora (1. 5. 1989) a úmrtí náčelníka I. S-SNB plk. Karla Vodrážky (30. 6. 1989) byl vedením I. S-SNB pověřen 1. 7. 1989 pplk. PhDr. Vilém Václavek, krycím jménem KAINAR.

84 Dočasný přehled pravomocí byl vydán až rozkazem náčelníka I. S-SNB č. 28 z 15. 9. 1989. Viz <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozkazy/1sprava/rozkaz28-1989.pdf>

5/ Posoudit možnosti přímé podřízenosti odboru 26 náčelníku I. správy SNB.

6/ Pro završení provedených změn v organizační struktuře je nezbytné vydání nového Organizačního řádu I. správy SNB a na jeho základě zpracovat zaměření a náplň funkcí jednotlivých odborů I. správy SNB.⁸⁵

7/ K 30. 6. 1990 provést opětné vyhodnocení účinnosti provedených změn v organizační struktuře I. správy SNB.

/Archiv bezpečnostních složek, f. I. správa SNB, kr. 479, sl. Operativní porada náčelníka správy. Originál strojopisu./

Dokument č. 6

1989, 19. září – Praha. Současný stav a návrh koncepce I. správy SNB, čj. A-00114/10-89⁸⁶

Motto:

...Čs. rozvědká plnila zpravodajské úkoly především v politické, vojenské a vědeckotechnické oblasti a získávala poznatky pro informování našich vedoucích stranických a státních představitelů a pro potřeby národního hospodářství. Dále plnila úkoly po linii aktivních opatření a k podpoře zahraniční mírové politiky ČSSR.

Trvalým úkolem čs. rozvědky je podstatně aktivizovat a zkvalitnit cílevědomou zpravodajskou práci tak, aby nejvyšší stranický orgán byl informován o akcích, které proti ČSSR připravuje vnější protivník v součinnosti s vnitřními nepřáteli. Poskytovat našemu vedení nejen často snadno dostupné informace o rámcových záměrech protivníka, ale především o konkrétních nepřátelských akcích, připravovaných jeho nepřátelskými službami.

Je potřebné pokračovat v plnění dlouhodobého cíle – v efektivnějším rozpracování rozhodujících objektů a především proniknutí do nich. V prvé řadě jde o proniknutí do objektů speciálních služeb, které by mohlo podstatně přispět i k odhalování nepřátelské agentury v ČSSR.

Dalším důležitým úkolem, který zvýrazňují závažné případy selhání příslušníků rozvědky a provaly v agenturní práci v posledních letech, je zabezpečit konspiraci pracovníků rozvědky a jejich činnosti, zkvalitnit jejich výběr a přípravu...

(z materiálu PÚV KSČ – Bezpečnostní situace v ČSSR, cíle a hlavní úkoly služební činnosti SNB, PS a vojsk MV – 1989)

85 K návrhu nového organizačního řádu I. S-SNB viz *První správa*, s. 141–164.

86 Návrh koncepce zpracovaný VSRS pplk. Ing. Janem Štochlem-BROUSILEM předložil na jednání operativní porady náčelníka I. správy SNB konané dne 5. 10. 1989 (původní termín 27. 9. ve 14.00 hod.) náčelník 10. odboru I. S-SNB pplk. PhDr. Z. Tomíšek-GRUS.

Současná situace:

Od vzniku československé rozvědky nedošlo v koncepci její práce k podstatným změnám. Československá rozvědka zejména v uplynulých letech nebrala příliš v úvahu měnící se podmínky ve světě a těmto se nepřizpůsobovala.

Systém práce čs. rozvědky v zahraničí zůstal po léta nezměněn a pro krytí zpravodajské práce je dosud převážně využívána legalizace FMZV a FMZO. Byly sice vyvíjeny snahy o využití tzv. netradičních legalizací, ale tento perspektivní způsob vedení rozvědné práce se významnější měrou nerozšířil.

Od krizových let 1968–69 došlo na I. správě SNB k řadě zrad kádrových příslušníků centrály, od FROLÍKA⁸⁷ až po PANTA. Způsob organizace práce čs. rozvědky a koncepční činnost můžeme tedy považovat za známé nepřátelským speciálním službám. I přes tyto zásadní negativní skutečnosti byly z hlediska koncepce práce čs. rozvědky podnikány pouze drobné úpravy, které spočívaly ve změně organizační struktury odborů apod., ale podstata rozvědné práce, způsob krytí KP, zůstaly nezměněny.

Na počátku 80. let byla provedena změna kritérií pro obsazování řídicích funkcí na centrále. Bylo stanoveno, že do řídicí funkce počínaje ZNO až po ZNS může být zařazen jen KP se zahraničními zkušenostmi. Starší zkušení soudruzi upozorňovali na nebezpečnost tohoto přístupu, právě s ohledem na měnící se podmínky ve světě a možnost případného průniku nepřátelských služeb do centrály čs. rozvědky. Na čs. rozvědce se počaly vytvářet vzájemné vztahy (vazby) mezi KP v řídicích funkcích a následně došlo k tomu, že do vedoucích funkcí na ZÚ v zahraničí začali vyjíždět ZNO, NO a po ukončení pobytu v zahraničí se opět do těchto funkcí vraceli. Motivaci těchto přístupů lze zřejmě spatřovat v upřednostňování osobních zájmů těchto soudruhů.

Uvedený příklad ukazuje, že na současné čs. rozvědce zřetelně chybí strategický obranný přístup k její další činnosti v blízké i vzdálenější budoucnosti.

Postupně převládl administrativně byrokratický přístup k řízení práce na rozvědce, což vytváří ideální možnosti pro činnost nepřátelských služeb proti nám. Současně s tímto přístupem došlo ke zřetelnému ústupu od profesionálního chování rozvědčíka (pohodlnost, nepozornost, formálnost) v celém sestavu I. S-SNB.

Z hlediska ofenzivního fungování čs. rozvědky v 90. letech a později se ukazuje jako nezbytná zásadní změna stylu práce. Nepřebírat mechanicky zkušenosti 50-tých, 60-tých nebo 70-tých let, ale současně využít osvědčených poznatků. Otázka uspořádání konkrétního odboru se v tomto rozboru jeví pouze jako druhořadá. Je třeba se zabývat změnou struktury vzniklé v 60-tých letech, kdy celé pojetí takto strukturované správy odpovídalo a bylo funkční. V současné době však již nevyhovuje situaci a vývoji v obou hlavních světových společenských soustavách.

Životně důležitým se pro renesanci čs. rozvědky jeví návrat k základním pravdám agenturně operativní praxe (učíme je ve škole!). Jedná se o tyto základní priority:

87 K osudům defektora Josefa Frolíka-FLORIÁNA srv. TOMEK, Prokop: *Josef Frolík – muž na nepravém místě*. In: *Securitas Imperii* č. 8, ÚDV, Praha 2001, s. 183–202; ŽÁČEK, Pavel: *Causa Josef Frolík*. In: *Reflex* č. 34, 2006, s. 54–56.

- základem zpravodajské činnosti je agenturně operativní činnost (rozpracování osob, objektů, AO, znalost AOP);

- bez agentury v objektu nelze úspěšně rozvíjet rozvědnou činnost (upouštění od objektového principu v RČ je nepřipustné; mám-li do objektu proniknout, musím jej trvale sledovat, znát lidi v objektu).

Výslednost v této oblasti je rovnocenná jiné agenturně operativní činnosti!;

- využívat a nepodceňovat ani další informace od spolupracovníků nižší kategorie (IS, DS);⁸⁸

- analytika centrály musí být schopna potvrdit pravdivost, věrohodnost zprávy a současně být kontrolou agenturního aparátu.

Pozn.: Ve snaze maximálně uspokojit poptávku po informacích se KP často učili „psát info“, namísto zásady předávat informace od agentury v nezměněném stavu tak, aby jejich věrohodnost mohla být kvalifikovaně posouzena analytickou skupinou na centrále, eventuálně ověřena na kontrolní schůzce (jiný ŘO!). To však současně nevyklučuje možnost kvalifikovaného komentáře KP, který informaci zasílá.

Jedním ze základních principů úspěšné činnosti čs. rozvědky je zajištění konspirace pracovníků rozvědky a jejich činnosti. Současně organizační uspořádání a dislokace všech útvarů v objektu „Š“ nedovoluje docílit zásadní obrat v této otázce. Přes řadu očekávaných obtíží (event. i nároků na finanční zabezpečení), které s tím budou spojeny, je třeba tuto otázku začít řešit principiálně a bezodkladně. Přitom nepostupovat lavinovitě a neuváženě, v praxi odzkoušet všechna negativa i pozitiva na menším celku (odbor). Z hlediska naléhavosti řešení lze stanovit toto pořadí redislokace:

1. Nelegální rozvědka
2. Vědeckotechnická rozvědka
3. Politická rozvědka + ZKR

Je třeba zdůraznit, že přestěhování operativních odborů samo o osobě nemůže zajistit lepší konspiraci pracovníků rozvědky. Souběžně se musí upevnit kázeň, profesionální chování rozvědky, ale i legalizační zabezpečení objektů i KP. S tím úzce souvisí nezbytné změny ve finančním, hospodářském i sociálním zabezpečení, ve kterém došlo v uplynulých cca 20 letech k hromadění chyb, způsobených formálním přístupem zodpovědných pracovníků či aplikací nevyhovujících celoresortních norem na podmínky rozvědky.

Výrazně se musí posílit zodpovědnost náčelníků za kázeň podřízených!

Cílem je dosažení stavu, kdy pracovníci rozvědky budou rozmístěni v převážně většině v I. a II. záloze⁸⁹; budou mít pouze omezenou znalost o sestavu rozvědky. Z I. zálohy budou vyjíždět do zahraničí, provádět agenturně operativní a legalizační činnost a do I. zálohy se budou opět vracet. Rozmístění do netradičních legalizací si vyžádá mnohdy delší přípravu kádrů a je ho třeba chápat jako dlouhodobý proces. Znovu je třeba zvážit možnost využívání žen v operativní práci ve vybraných legalizacích.

88 K agenturní terminologii I. S-SNB viz ŽÁČEK, Pavel: *Registrace, vedení a archivace svazků ve směrnících čs. komunistické rozvědky*. In: *Paměť národa* č. 2, 2006, s. 57–68.

89 K I. a II. záloze srv. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace*, s. 209–211.

Řídící sestav centrály mající komplexní přehled o činnosti celé rozvědky nebo jejích částí, musí být vybírán obzvláště pečlivě, jak z hlediska odborných znalostí, politické úrovně, tak ORA.

Důležitým krokem bude budování informačně analytického úseku rozvědky. Anachronismem je, že čs. rozvědka nemá fakticky vybudovanou vlastní analytiku, jako základní předpoklad k odhalování nedostatků v rozvědné síti, prověrkám agentury apod. Nové pracoviště („Institut“?) by mělo integrovat dosavadní dílčí činnost po všech liniích (17 + 74 + 26). Za samozřejmé je třeba považovat využívání výpočetní techniky.

K naplnění naznačených cílů je třeba zásadně⁹⁰ změnit kádrovou práci a výběr nových příslušníků rozvědky. Pokud jde o vysokoškolsky vzdělané specialisty, je třeba jejich výběr zahájit již v ranném údobí studia na VŠ, sledovat a prověřovat jejich osobnost, včetně ovlivňování ve prospěch služby v čs. rozvědce. K tomu si kádrový odbor musí vytvořit odpovídající předpoklady (spolupracovníci, kvalitní KP výběru).

Významnou bazí pro výběr do čs. rozvědky jsou osvědčení pracovníci ostatních součástí StB (omezit věkově!) s operativními schopnostmi. Nezbytnou se jeví dohoda, na úrovni vedení FMV, o přelévání kádrů.

Rozvědka se musí systematicky zbavit podprůměrných kádrů (z jejího pohledu), kteří se mohou uplatnit v méně náročné práci v rámci FMV.

Služební postup v rozvědce vázat na pracovní výslednost (viz četné připomínky odborů)!

Přehodnotit bude třeba i školský systém rozvědky. Systém přípravy kádrů formou studia ve zvláštní skupině I. S-SNB na VŠ SNB se ukázal jako málo přínosný a odporující zásadám konspirace KP. Učební plány ostatních forem studia bude nutno ještě více zaměřit na očekávanou praxi 90-tých let a dále. Kromě základní výuky jednoho neslovanského jazyka v základním kursu operativní přípravy je třeba znovu posoudit účinnost rozšiřování jazykových znalostí při zaměstnání (pro orgány centrály) a využívat i možnosti v legalizačních úřadech (pro orgány v I. a II. záloze).

V zaměření čs. rozvědky po XVIII. sjezdu, ve světle shora uvedených faktů, musí (v souladu s Poradou spřátelených rozvědek v Berlíně – listopad 1988) převládnout stanovení jasných záměrů a cílů:

- agenturní průnik do hlavních objektů protivníka podle jednotlivých linií práce čs. rozvědky (včetně spec. služeb);
- posílení a zkvalitnění spolupráce s čs. kontrarozvědkou;
- získávání kvalifikované informace pro státní a stranické vedení zejména o záměrech vnějšího protivníka proti ČSSR;
- celkově vyšší úloha NR a VTR;
- činnost čs. rozvědky orientovat více na evropské teritorium, aniž bychom omezovali boj proti HN–USA ve 3. zemích.

90 U tohoto slova byl rukou dopsán otazník.

Varianta strukturálních změn v čs. rozvědce

Navrhovaná struktura odráží požadavek na zvýšení přímosti a účinnosti řízení; na zabezpečení konspirace mezi jednotlivými články i navenek. Tomuto evidentně správnému požadavku na zpravodajskou práci I. správy lépe odpovídají menší uzavřené celky.

Navrhovaná varianta je pouze pracovní a předpokládá se její dopracování na základě výsledků OP NS (27. 9. 1989).⁹¹

Dělení z hlediska prováděné činnosti:

- A Centrála
- B Nelegální rozvědka
- C Vědeckotechnická rozvědka
- D Rozvědná práce v zahraničí
- E Rozvědná práce z a na domácím teritoriu (DT)⁹²

Členění čs. rozvědky:

A CENTRÁLA - NS (sekretariát)

- přímo řídí: - Inspekce NS
 - Obrana RA (25)
 - Analytický a kontrolní orgán NS (10)
 - Kádrový odbor (27)
 - Odborná škola (4)
- I. ZNS – řízení rozvědné práce v zahraničí a dalších svěřených pracovišť
- ZNS – řízení nelegální rozvědky a dalších svěřených pracovišť
- ZNS – řízení VTR a dalších svěřených pracovišť
- Evidence a výpočetní technika (55)
- Hospodářské zabezpečení (59)
- Zdravotní zabezpečení
- Informační institut (analytika + info po 17, 74, 26)
- Organizační odbor.

B NELEGÁLNÍ ROZVĚDKA

- Odbor výběru, výchovy a řízení (23)
- Odbor dokumentace (18)
- Odbor OT a AOP (28)
- Odd. analytiky a ekonomického zabezpečení

Pracuje samostatně svými specifickými metodami. Dislokace bezpodmínečně mimo pracoviště centrály. To umožní lepší konspiraci a KR ochranu, která je nezbytně nutná.

91 Vedení I. S-SNB se na operativních poradách náčelníka správy již k tomuto tématu nestačilo vrátit.

92 Do určité míry jde o návrat k organizačnímu členění z let 1969–1971. Srv. *První správa*, s. 57.

C VĚDECKOTECHNICKÁ ROZVĚDKA

- Odbor operativního výkonu v zahraničí, vč. PERA (69)
- Odbor operat. výkonu na DT (74)
- Oddělení tech. zabezpečení

Pracuje samostatně svými specifickými metodami, za využití specifických legalizací.

D ROZVĚDNÁ ČINNOST V ZAHRANIČÍ

- Odbory politické rozvědky (37)
(47)
(52)
- Odbor aktivních opatření (36)
- Odbor spojení (50)

E ROZVĚDNÁ ČINNOST NA A Z DT

- Výkon rozvěd. činnosti na a z DT (80)
- Trvalé legalizace a I. záloha
- Oblastní odbory (řízení)
- Odbor ZKR a IDC (26)

Úsek pracuje v těsné spolupráci s čs. kontrarozvědkou!

KP v legalizacích (řízení DT) v případě kontaktu ze strany nepřátelských spec. služeb není nutno stahovat. Lze rozehrát zpravodajské hry v daleko širším měřítku. Přitom není ohrožena ani centrála, ani rezidentura. Další výhodou je, že se lidé v rozvědce, po vybudování systému, nebudou znát, nebo jen velmi omezeně (komplikace pro event. zrádce). Řízení KP v legalizacích (včetně KP rezidentur nacházejících se t. č. v ČSSR) probíhá pouze konspirativní formou (v KB)! Důležitou zásadou pro práci legalizovaného rozvědčíka na DT je, že v legalizačním objektu pracuje pouze rozvědně – jeho úkolem není dokumentování kriminální nebo jiné trestné činnosti. O způsobu využití takových informací může rozhodnout výhradně NS.

Komentář k fungování nového aparátu rozvědky

Činnost zahraniční rezidentury

- vyhledávací a typovací činnost
- budování pomocné agentury (PA)
- rozpracování objektů
- podpůrná činnost pro čs. KR, ZKR, IDC (prověrky apod.).

Postupně je třeba přecházet na nové legalizační krytí (viz příprava kádrů). Personální obsazení stávajících rezidentur je nepříteli známo, tudíž velmi zranitelné. Legální rezidentury nepracují proti IDC a spec. službám přímo, podílejí se však na obsluze příslušné agentury řízené z DT.

Očekávaný efekt – ztížení až znemožnění likvidace TS i KP na rezidenturách. Cenná agentura je řízena zásadně ve 3. zemích. Verbovky realizují specialisté centrály (i z legalizací).

Činnost rezidentury na území ČSSR

- vyhledávací, typovací a získávací činnost zejména v řadách VC
- těsná součinnost s čs. KR (vnější nepřítel)
- budování sítě IS
- výchova a příprava nových KP pro činnost po linii PR, ZKR, IDC.

Pozn.: Rozbory původu TS, využívaných v zahraničí, ukázaly na vysoké procento TS, kteří mají původ v RČ z domácího teritoria (60–70 %!). Zaverbovaná a prověřená agentura by byla předávána k řízení úseku práce v zahraničí.

Činnost centrály rozvědky

Počet pracovníků centrály by se měl výrazně snížit. Operativa je oddělena od štábů a zabezpečovacích útvarů. Zaměření politické rozvědky se mění více ve směru orientace na vnějšího nepřítel (viz úkoly PÚV KSČ a Hlavní směry činnosti I. S-SNB po XVIII. sjezdu KSČ).

Články řídicí jednotlivé rezidentury pracují pouze ve směru rozpracování objektů a VC v zahraničí a zajišťují příslušnou analytickou činnost. Organizují opatření k pokrytí požadavků čs. kontrarozvědky na příslušném teritoriu.

Odborná příprava kádrů rozvědky (díličí pohled)

Kádry přijaté z ostatních součástí StB absolvují nástupní praxi na úseku práce z DT k ověření operativních schopností a vhodnosti k práci na čs. rozvědce. Teprve potom jsou zařazováni do OŠ k rozšíření teoretických znalostí. Co nejdříve jsou vysazeni do legalizací (zásadně dlouhodobých), kde příprava v operativní činnosti pokračuje.

Podmínkou je důsledné řízení a úkolování úsekem práce z a na DT!

Specialistům ve vybraných civilních oborech (zejména VTR) je umožněn odborný růst a mezinárodní styk.

Výjezd KP do zahraničí

Řízení přebírá linijní odbor zahraniční rozvědky. KP navazuje na styky vytvořené již na domácím teritoriu a rozšiřuje je. Předpokládá se výrazné zlepšení v oblasti operativních informací (k osobám, objektům rozpracovávaným ve svazcích – jejichž získávání bylo v posledním období podceňováno). KP plní úkoly dané zjednodušeným a kontrolovatelným výjezdovým dokumentem, je zabezpečena kontinuita práce. Dokument uvádí konkrétní akce a objekty, za jejichž rozpracování KP zodpovídá. Navazuje na výsledky KP, kterého střídá! V co nejširším měřítku je uplatňována specializace KP. (Universální KP neexistuje! Universálnost vede k povrchnosti a nízké profesionalitě. Dále vede k trendu, že se plní řada snadnějších úkolů a ztrácí se nápor na hlavní cíl – úkol.) Profesionální úroveň KP však zajišťuje všímavost k signálům do problematik ostatních KP. Spolupráci na rezidentuře koordinuje rezident.

Návrat KP ze zahraničí

Důsledně do legalizačního úřadu! To sebou automaticky nese možnost pokračovat v řadě operativních styků, dále je rozpracovat, event. postupně předat.

Dlouhodobým zařazením v legalizaci se řeší i otázka profesionálního růstu po linii legalizační práce, stírá se rozdíl mezi KP rozvědky a kmenovými pracovníky organizace. V optimálním případě klesají i finanční náklady na KP, které nese legalizační úřad (jde o plnohodnotného zaměstnance). Postupným obsazením vyšších funkcí v legalizačním podniku (organizaci) lze docílit stavu, že budou přijímáni další KP rozvědky bez jejich rozkrytí civilním osobám. Výhledově je třeba dosáhnout stavu 2/3 sestavu rozvědky v I. a II. záloze, 1/3 řídicí sestav centrály.

Průnik nepřítelů do centrály rozvědky bude tímto opatřením výrazně omezen.

Námítku o postupném odcizování KP od příslušnosti k rozvědce a plnění jejich úkolů lze odmítnout při zajištění skutečně kvalitního řízení KP v legalizacích ze strany centrály.

Prameny:

- Berlínská porada spřátelených rozvědek – listopad 1988
- Rozvědka 90. let (A-0049/10-88)
- Zaměření R po XVIII. sjezdu KSČ
- Zásady spolupráce s čs. kontrarozvědkou
- Úkoly z porady NS – 28. 6. 1989 potvrzené s. KAINAREM

*/Archiv bezpečnostních složek, f. I. správa SNB, kr. 479, sl. Operativka 5. 10. (XV).
Originál strojopisu./*